Ερμηνεία Αποστολικής περικοπής της εορτής των Αγίων Αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 1 Ιουλίου, 2021

[Α΄ Κορ. 12, 27- 31 και 13, 1-8]

«Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους (: ***εσείς λοιπόν οι χριστιανοί είστε σώμα Χριστού και μέλη, που ο καθένας σας ανάλογα με το χάρισμά του έχει κάποια θέση και κάποιο μέλος στη ζωή του συνόλου***)»[Α΄Κορ. 12, 27]**.**

Για να μη λέγει λοιπόν κανείς: «*Και τι μας ενδιαφέρει το παράδειγμα του σώματος; Διότι εκείνο μεν εκ φύσεως υπηρετεί, ενώ τα δικά μας είναι κατορθώματα ελεύθερης προαιρέσεως*». Αφού πλησιάζει αυτό στα δικά μας πράγματα ο απόστολος Παύλος και δείχνει ότι **τόση ομόνοια οφείλουμε να έχουμε από δική μας προαίρεση, όση εκείνα εκ φύσεως**, λέγει: «*Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ (:* ***εσείς είστε σώμα του Χριστού)»***. Εφόσον λοιπόν το δικό μας σώμα δεν πρέπει να στασιάζει, πολύ περισσότερο το σώμα του Χριστού, και τόσο περισσότερο, όσο**δυνατότερη από τη φύση είναι η χάρη**. «*Και ο καθένας σας είναι επί μέρους μέλος, που κατέχει την ταιριαστή θέση γι' αυτόν και για όλο το σώμα*». Δηλαδή λέγει «*όχι μόνο σώμα, αλλά και μέλη είμαστε*»· διότι και για τα δύο αυτά μίλησε προηγουμένως, όταν συνένωσε τους πολλούς σε ένα και δείχνει ότι **όλοι γίνονται ένα σύμφωνα προς την εικόνα του σώματος**, και αυτό το ένα συνίσταται από τα πολλά, και ενώ είναι στα πολλά και τα πολλά από αυτό συνέχονται και μπορούν να είναι πολλά.

Τι σημαίνει όμως το «***έκ μέρους»;*** Αυτό που ανήκει σε εσάς και όσο είναι δυνατόν να οικοδομηθεί από εσάς. Επειδή δηλαδή είπε, «*σώμα*», αλλά «**σώμα» είναι ολόκληρη, όχι μόνο η εκκλησία των Κορινθίων, αλλά αυτή που είναι εξαπλωμένη σε όλη την οικουμένη**, γι' αυτό είπε «***έκ μέρους»·*** δηλαδή, ότι η δική σας εκκλησία είναι μέρος της εκκλησίας που βρίσκεται παντού και του σώματος που συνίσταται από όλες τις εκκλησίες, ώστε **όχι μόνο μεταξύ σας, αλλά και προς όλη την εκκλησία της οικουμένης θα ειρηνεύετε εάν είστε ενάρετοι** , αφού βεβαίως είστε μέλη όλου του σώματος.

«Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις,

*κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν (: και άλλους μεν έθεσε ο Θεός στην Εκκλησία Του πρώτα μεν αποστόλους, δεύτερον προφήτες, τρίτον διδασκάλους· έπειτα άλλους τους έθεσε σε ανάλογες θέσεις και τους έδωσε τη δύναμη να κάνουν θαύματα, άλλους όρισε να έχουν χαρίσματα σε θεραπεία ασθενειών, σε άλλους έδωσε χαρίσματα φροντίδας και επιμέλειας για τους φτωχούς και πάσχοντες, χαρίσματα διοικητικά στην Εκκλησία, χαρίσματα διαφόρων γλωσσών [**Ο καθένας κατά την ικανότητά του έχει λάβει από τον Θεό το χάρισμά του και τη θέση του**]*». Αυτό δηλαδή, που ήδη είπα, αυτό κάνει και τώρα· **επειδή θεωρούσαν μεγάλο χάρισμα το να ομιλούν ξένες γλώσσες, αυτό θέτει παντού τελευταίο**· διότι εδώ το πρώτο και δεύτερο δεν τα ανέφερε τυχαία, αλλά **ιεραρχώντας αυτά, για να δείξει το ανώτερο και το κατώτερο.** Γι' αυτό και **έθεσε πρώτους τους αποστόλους, οι οποίοι είχαν στους εαυτούς τους όλα τα χαρίσματα**. Και δεν είπε ότι ο Θεός τοποθέτησε στην εκκλησία αποστόλους, έτσι απλώς, ή προφήτες, αλλά θέτει πρώτο και δεύτερο και τρίτο, για να δείξει αυτό ακριβώς που είπα.

«***Δεύτερον προφήτας*** *(: δεύτερον προφήτες)»*· διότι προφήτευαν όπως οι θυγατέρες του Φιλίππου, όπως ο Άγαβος, όπως αυτοί οι Κορίνθιοι, όσοι προφήτευαν, για τους οποίους λέγει: «*προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν (: και προφήτες ας μιλούν σε κάθε σύναξη δύο ή τρεις, και οι άλλοι ας ακούνε και ας διακρίνουν αν ο προφήτης είναι αληθινός, και όχι πλανεμένος και αγύρτης)»* [Α΄Κορ. 14, 29]. Και στον Τιμόθεο επίσης όταν γράφει, λέγει: «*μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας (: μην παραμελείς το θείο χάρισμα που έχεις μέσα σου και σου δόθηκε με την τοποθέτηση των χεριών του εκκλησιαστικού σώματος των πρεσβύτερων επάνω στο κεφάλι σου, με την εκλογή στην οποία οδηγηθήκαμε με προφητική αποκάλυψη*)»[Α΄Τιμ. 4, 14]. Και πολύ περισσότεροι ήσαν τότε παρά στην Παλαιά Διαθήκη· διότι **το χάρισμα δεν δινόταν σε δέκα και είκοσι και πενήντα και εκατό, αλλά εξαπλωνόταν πλούσια αυτή η χάρη και κάθε εκκλησία είχε πολλούς οι οποίοι προφήτευαν.** Εάν επίσης λέγει ο Χριστός ότι «*πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν (: Ναι· άρχισε άλλη εποχή από τις ημέρες του Ιωάννη· διότι όλοι οι προφήτες και ο νόμος προφήτευσαν μέχρι τον Ιωάννη, τώρα όμως οι προφητείες αυτές αρχίζουν να πραγματοποιούνται)»* [Ματθ. 11, 13] **ομιλεί για εκείνους τους προφήτες που προείπαν τη δική Του παρουσία**.

«***τρίτον διδασκάλους»:*** Διότι αυτός μεν που προφητεύει, **όλα τα λέγει επειδή φωτίζεται από το άγιο Πνεύμα**, **ενώ αυτός που διδάσκει, κάπου- κάπου ομιλεί και από δική του σκέψη**. Γι' αυτό και έλεγε: «*Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ* (: *όσοι από εκείνους που έχουν το αξίωμα του πρεσβυτέρου είναι καλοί προϊστάμενοι και κοπιάζουν για το ποίμνιο, είναι άξιοι να ανταμείβονται διπλά για την συντήρησή τους και προπαντός εκείνοι που κοπιάζουν στο κήρυγμα και τη διδασκαλία*)» [Α΄Τιμ. 5, 17]. Αλλά αυτός που λέγει τα πάντα από

το άγιο Πνεύμα, δεν κοπιάζει. **Γι’ αυτό λοιπόν και έθεσε τον διδάσκαλο μετά από τον προφήτη, καθόσον εκείνο μεν είναι εξ ολοκλήρου χάρισμα, ενώ αυτό έχει και ανθρώπινο κόπο**· διότι και εφ’ εαυτού λέγει πολλά, **που όμως συμφωνούν με τις άγιες Γραφές**.

«***ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων*** *(: έπειτα άλλους τους έθεσε σε ανάλογες θέσεις και τους έδωσε τη δύναμη να κάνουν* ***θαύματα****, άλλους όρισε να έχουν χαρίσματα σε* ***θεραπεία*** *ασθενειών)»:* Βλέπεις ότι **διακρίνει πάλι τα θεραπευτικά χαρίσματα από τις θαυματουργικές δυνάμεις**, πράγμα που έκανε και προηγουμένως; Καθόσον **η θαυματουργική δύναμη είναι ανώτερη από το θεραπευτικό χάρισμα**· διότι **αυτός που έχοντας τη δύναμη να θαυματουργεί, και τιμωρεί και θεραπεύει, ενώ αυτός που έχει θεραπευτικό χάρισμα, μόνο θεραπεύει.** Και πρόσεχε ότι χρησιμοποιεί άριστη τάξη, **θέτοντας την προφητεία πριν από τις θαυματουργικές δυνάμεις και το θεραπευτικό χάρισμα**· διότι προηγουμένως μεν, εκεί όπου έλεγε ότι «*ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα (: σε άλλον δηλαδή* ***δίνεται από το Άγιο Πνεύμα*** *το* ***χάρισμα του λόγου*** *που εξηγεί βαθιά και με αλήθεια της μυστηριώδεις βουλές και σωτηριώδεις αλήθειες του Θεού ενώ σε άλλον δίνεται το χάρισμα του λόγου που εξηγεί στους πιστούς όσα ο λόγος της σοφίας αποκαλύπτει, και μεταδίδει σε αυτούς τη σωτηριώδη γνώση. Και δίνεται σύμφωνα με την χορηγία του ίδιου του Άγιου Πνεύματος*)» [Α΄Κορ. 12, 8], δεν έλεγε αυτά με τάξη, αλλά όπως τύχει· εδώ όμως προτάσσει και επιτάσσει.

Γιατί λοιπόν προτάσσει την προφητεία; Διότι και στην Παλαιά Διαθήκη αυτήν την τάξη έχουν τα χαρίσματα. Όταν λοιπόν ο Ησαΐας ομιλούσε προς τους Ιουδαίους και έδιδε απόδειξη της δυνάμεως του Θεού και παρουσίαζε σαφές σημείο της μηδαμινότητας των δαιμόνων είπε ότι και αυτό είναι μέγιστο δείγμα του μεγαλείου της θεότητος, το να προλέγει κανείς τα μέλλοντα. Και ο Χριστός επίσης που έκανε τόσα θαύματα, λέγει ότι αυτό δεν είναι μικρό σημείο της θεότητος· και λέγει συνεχώς ως επίλογο: «*ἀπ᾽ ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι (: Σας το λέω από τώρα ότι κάποιος θα με κλωτσήσει και θα με παραδώσει, πριν ακόμη πραγματοποιηθεί η ύπουλη αυτή προδοσία του, ώστε όταν γίνει, να πιστέψετε ότι εγώ είμαι ο Μεσσίας που προανήγγειλαν οι προφήτες)»*[Ιω. 13, 19].

Αλλά **από την μεν προφητεία ορθώς είναι κατώτερα τα θεραπευτικά χαρίσματα· γιατί όμως και από τη διδασκαλία;** Διότι **δεν είναι ίσο το να κηρύττεις τον λόγο του Θεού και να σπείρεις την ευσέβεια στις ψυχές αυτών που ακούν, με το να κάνεις θαύματα, καθόσον και αυτά για εκείνο τον σκοπό γίνονται. Όταν λοιπόν κάποιος διδάσκει και με τον λόγο και με τον τρόπο ζωής, είναι ανώτερος από όλους**· διότι *διδασκάλους* αυτούς λέγει, **οι**

οποίοι και με τα έργα διδάσκουν και με τον λόγο παιδεύουν . Αυτό λοιπόν έκανε και τους αποστόλους να είναι απόστολοι. Και εκείνα μεν τα χαρίσματα έλαβαν στην αρχή και μερικοί που δεν άξιζαν, όπως εκείνοι που είπαν: «*πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; (: Κατά τη μεγάλη και επίσημη εκείνη ημέρα της κρίσεως πολλοί θα μου πουν: "Κύριε, Κύριε, με την πίστη στο όνομά Σου δεν προφητεύσαμε και με τη δύναμη του ονόματός σου δεν διώξαμε δαιμόνια και χάρη στο όνομά Σου, που επικαλεστήκαμε, δεν κάναμε θαύματα πολλά και μεγάλα;")»*, και που μετά από αυτά άκουσαν: «*καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ᾽ ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν (: και τότε θα διακηρύξω ξεκάθαρα σε αυτούς ότι ποτέ δεν σας αναγνώρισα ως δικούς μου. Φύγετε μακριά μου εσείς που εργαζόσασταν την ανομία, διότι τα χαρίσματά μου τα χρησιμοποιήσατε όχι για τη δική μου δόξα, αλλά σύμφωνα με τα δικά σας θελήματα και τους εγωιστικούς σας σκοπούς)*» [Ματθ. 7, 22-23]. Ενώ **τον λόγο της διδασκαλίας που γίνεται με τον διπλό αυτόν τρόπο, και με τα έργα και με τα λόγια, δεν είναι δυνατόν ποτέ να λάβει ανάξιος άνθρωπος**. Για το ότι προτάσσει τους προφήτες, μην απορήσεις· διότι δεν εννοεί απλώς προφήτες, αλλά **εκείνους οι οποίοι δια της προφητείας συγχρόνως διδάσκουν και λέγουν όλα για το συμφέρον όλων** · πράγμα που λέγει σαφέστερα στη συνέχεια.

«***ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις*** *(: σε άλλους έδωσε χαρίσματα φροντίδας και επιμέλειας για τους φτωχούς και πάσχοντες, χαρίσματα διοικητικά στην Εκκλησία)»:* Τι είναι «***ἀντιλήψεις»;*** **Το να βοηθάει κανείς τους ασθενείς** . Αυτό λοιπόν είναι χάρισμα; Βεβαίως, και μάλιστα και αυτό είναι δωρεά του Θεού, το να προΐσταται κανείς, το να διοικεί πνευματικά πράγματα· αλλά και πολλά από τα δικά μας κατορθώματα ονομάζει *χαρίσματα*, όχι διότι θέλει να επαναπαυτούμε και να αμελούμε, αλλά **για να δείξει ότι παντού έχουμε ανάγκη της βοήθειας του Θεού και να μας κάνει να είμαστε ευγνώμονες και προθυμότεροι και ταυτόχρονα να ενθαρρύνει και εγκαρδιώσει αυτούς**.

«***γένη γλωσσῶν*** *(: χαρίσματα διαφόρων γλωσσών)»:* Είδες πού έθεσε αυτό το χάρισμα και πώς παντού δίνει σε αυτό την τελευταία θέση;

Στη συνέχεια επειδή έδειξε με αυτόν τον κατάλογο ότι **υπάρχει μεγάλη διαφορά στα χαρίσματα** και ερέθισε την νόσο εκείνων που είχαν τα κατώτερα χαρίσματα, με πολλή πλέον ορμή τούς προσβάλλει**, διότι έδωσε σε αυτούς πολλές αποδείξεις για το ότι αυτοί δεν υστερούν πολύ.** Επειδή δηλαδή ήταν πιθανό, αφού ακούσουν αυτά, να λένε: «*Και* ***γιατί δεν γίναμε όλοι απόστολοι;****»*. Προηγουμένως μεν ομίλησε με τρόπο παρηγορητικότερο και απέδειξε με πολλά επιχειρήματα ότι κατ' ανάγκην έγινε αυτό, και χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το σώμα· **«*διότι το σώμα*», λέγει, «*δεν είναι ένα μέλος*»·** και πάλι «*εἰ δὲ ἦν*

*τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; (: **εάν όμως όλα ήταν ένα μέλος, τότε πού θα ήταν το σώμα;** Θα διαλυόταν)*»[Α΄Κορ. 12, 19]· και **από το ότι δόθηκαν προς συμφέρον τα χαρίσματα** [Α΄Κορ. 12, 7: «*Ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον (: «στον καθένα»*, λέγει, «*δίνεται το χάρισμα με το οποίο φανερώνεται η ενέργεια και η δωρεά του Αγίου Πνεύματος για το πνευματικό συμφέρον και την εξυπηρέτηση των πιστών*»]· και από το ότι **όλοι από το ίδιο Πνεύμα αντλούν**, και από το ότι **αυτό που δίνεται είναι χάρισμα και όχι οφειλή·** διότι «*υπάρχουν βεβαίως ποικιλίες χαρισμάτων*», λέγει, «*αλλά το Πνεύμα είναι το ίδιο*»· και από το ότι η φανέρωση γίνεται ομοίως σε όλους δια του αγίου Πνεύματος· διότι λέγει «*στον καθένα δίνεται η φανέρωση του Πνεύματος*»· και από το ότι **αυτά έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα προς το θέλημα του Θεού Πατρός και του αγίου Πνεύματος**· «*διότι όλα αυτά*», λέγει, «*ενεργεί το ένα και το αυτό Πνεύμα, το οποίο τα διανέμει στον καθένα ιδιαιτέρως όπως αυτό θέλει*»· και «*ο Θεός τοποθέτησε το καθένα από τα μέλη στο σώμα, καθώς θέλησε*»· και από το ότι **και τα κατώτερα είναι αναγκαία**· διότι «*τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν (: τα μέλη του σώματος που νομίζονται και φαίνονται ότι είναι ασθενέστερα)*» λέγει, «*ἀναγκαῖά ἐστι (: αλλά τα μέλη που από την φύση τους φαίνονται ασθενέστερα, αυτά είναι πολύ περισσότερο αναγκαία για την ύπαρξη του σώματος*)» [Α΄Κορ. 12, 22]· από το ότι **είναι εξίσου αναγκαία, διότι απαρτίζουν το σώμα εξίσου με τα ανώτερα μέλη**· διότι «*το σώμα*», λέγει, «*δεν είναι ένα μέλος, αλλά πολλά*»· από το ότι και τα ανώτερα έχουν ανάγκη από τα κατώτερα· διότι «***δεν μπορεί», λέγει, «η κεφαλή να πει στα πόδια, δεν σας έχω ανάγκη»*** [Α΄Κορ. 12, 21]· από το ότι **αυτά τα μέλη απολαμβάνουν και περισσότερης τιμής**· διότι «*έδωσε*», λέγει, «*μεγαλύτερη τιμή στο μέλος που την στερείται*»· και από το ότι **μία είναι η τιμή και ο πόνος όλων αυτών**· διότι «*εἴτε πάσχει ἓν μέλος (: και πράγματι είτε πάσχει και πονά ένα μέλος)*», λέγει, «***συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη** (: πάσχουν μαζί του όλα τα μέλη· είτε δοξάζεται ένα μέλος, χαίρονται μαζί του όλα τα μέλη)*»[Α΄Κορ. 12, 26].

Παραπάνω λοιπόν στην επιστολή του με αυτά έδωσε παρηγορία· εδώ όμως ομιλεί με τρόπο σφοδρό και επιτιμητικό· διότι όπως είπα, **ούτε να παρηγορεί πάντοτε πρέπει, ούτε να αποστομώνει πάντοτε κανείς**. Για τον λόγο αυτό και ο Παύλος, αφού τους παρηγόρησε με πολλά, τώρα πλέον επιτίθεται ορμητικά με τους λόγους· «*μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; (: **στον καθένα ο Κύριος έδωσε το δικό του χάρισμα**. Μήπως όλοι είναι απόστολοι; Μήπως όλοι είναι προφήτες; Μήπως όλοι είναι διδάσκαλοι; Μήπως όλοι έχουν θαυματουργικά χαρίσματα)*» [Α΄Κορ. 12, 29]. Και δεν σταματά μέχρι το πρώτο και το δεύτερο χάρισμα, αλλά προχωρεί μέχρι το τέλος·**ή επειδή θέλει να πει ότι δεν είναι δυνατόν όλοι να είναι όλα**, όπως είχε πει προηγουμένως «*εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; (: εάν όμως όλα ήταν ένα μέλος, τότε πού θα ήταν το σώμα; Θα διαλυόταν)*» [Α΄Κορ. 12, 19]· **ή επειδή μαζί**

με αυτά ετοιμάζει πάλι και κάτι άλλο για να τους παρηγορήσει και πάλι . Ποιο λοιπόν είναι αυτό; **Το να δείχνει ότι και τα κατώτερα είναι πολύ επιθυμητά, διότι αυτά δε δόθηκαν τυχαίως σε όλους**. ***«Γιατί λοιπόν στενοχωριέσαι»***, **λέγει, «*****που δεν έχεις το χάρισμα να θεραπεύεις ασθένειες; Σκέψου ότι αυτό που έχεις εσύ, έστω και αν είναι κατώτερο, πολλές φορές αυτός που έχει το μεγαλύτερο, δεν το έχει*****».**

Γι' αυτό λέγει: «*μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι; (: μήπως όλοι έχουν χαρίσματα θεραπειών; Μήπως όλοι μιλούν γλώσσες; Μήπως όλοι έχουν το χάρισμα να διερμηνεύουν γλώσσες;)*» [Α΄Κορ. 12, 30]· διότι, όπως τα μεγάλα δεν τα χάρισε ο Θεός όλα σε όλους, αλλά στους μεν χάρισε το ένα, στους δε το άλλο, έτσι έκανε και στα κατώτερα, που ούτε αυτά έδωσε σε όλους.**Έκανε λοιπόν αυτό από πρόνοια για να υπάρχει πολλή συμφωνία και αγάπη, ώστε ο καθένας επειδή θα έχει ανάγκη τον πλησίον να συσφίγγεται μαζί του σε κοινό δεσμό.** Αυτό έθεσε ως νόμο και στα επαγγέλματα, και στα διάφορα φυσικά στοιχεία και στα φυτά και στα δικά μας μέλη και σε όλα γενικώς.

Ακολούθως προσθέτει πλέον την κυριότερη παρηγορία, που ήταν αρκετή για να τους ενισχύσει και να αναπαύσει την ψυχή τους, η οποία αισθανόταν πόνο. Και ποια είναι αυτή; «*Ζηλοῦτε δὲ (: όλα βέβαια τα θεόσδοτα χαρίσματα έχουν την αξία τους. Να επιθυμείτε όμως εσείς με ζήλο και να προσπαθείτε να αποκτήσετε)*», λέγει, «*τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι (:* ***επιδιώκετε λοιπόν με ζήλο τα χαρίσματα που φέρνουν μεγαλύτερη ωφέλεια, και γι' αυτό είναι και ανώτερα. Και τώρα σας δείχνω ένα πολύ ανώτερο ακόμα δρόμο, και μέσο έξοχο και υπέροχο, με το οποίο αποκτώνται τα καλύτερα χαρίσματα. Και το μέσο αυτό είναι η αγάπη***)»[Α΄Κορ.12,31].

Λέγοντας λοιπόν αυτό, **υπαινίχτηκε έμμεσα και σε ήρεμο τόνο ότι αυτοί είναι αίτιοι που λαμβάνουν κατώτερα χαρίσματα, και έχουν τη δυνατότητα, εάν θέλουν να λάβουν τα ανώτερα·** διότι όταν λέγει: «*να έχετε ζήλο*», **ζητεί τη δική τους προσπάθεια και την επιθυμία για τα πνευματικά** . Και δεν είπε, «*τα μεγαλύτερα*», αλλά «**τα ωφελιμότερα**», δηλαδή **τα πλέον χρήσιμα, τα συμφέροντα**. Αυτό που θέλει λοιπόν να πει είναι το εξής: «*Επιθυμείτε εσείς τα χαρίσματα και εγώ σας δείχνω πηγή χαρισμάτων*»· γιατί δεν είπε «χάρισμα», αλλά «**οδό», για να υψώσει περισσότερο αυτό που πρόκειται να πει** . «*Διότι δεν δείχνω ένα και δύο ή και τρία χαρίσματα, αλλά* ***μία οδό, αυτήν που οδηγεί σε όλα αυτά****· και όχι απλώς οδό, αλλά και με υπερβολή, δηλαδή* ***οδό που είναι μπροστά από όλα»***. Δηλαδή όχι όπως τα χαρίσματα που σε άλλους μεν αυτά, σε άλλους δε εκείνα, και που δεν έχουν δοθεί όλα σε όλους, αλλά **είναι δώρο που ανήκει γενικώς σε όλους**. Για τον λόγο αυτό και **όλους καλεί σε αυτό**. Διότι λέγει: «***Να έχετε ζήλο προς τα ωφελιμότερα χαρίσματα, και σας δείχνω μία***

οδό υπέροχη με την οποία αποκτώνται αυτά».

Ύστερα, επειδή πρόκειται να εισέλθει στον λόγο για την **οδό** αυτή και να εγκωμιάσει αυτό το κατόρθωμα, **αφαιρεί κάθε αξία από αυτά τα χαρίσματα με το να τα συγκρίνει με εκείνη την οδό**, και **δείχνει ότι χωρίς αυτή δεν είναι τίποτε αυτά,** και πολύ συνετά πράττει, μάλιστα· διότι εάν αμέσως μιλούσε για την αγάπη και αφού έλεγε: «*σας δείχνω κάποια οδό*», πρόσθετε σε εκείνο το σημείο, «*και αυτή μάλιστα η οδός είναι η αγάπη*», και δεν ανέπτυσσε τον λόγο με σύγκριση, μερικοί τουλάχιστον θα περιγελούσαν το λεχθέν, επειδή δεν γνώριζαν σαφώς τη δύναμη του πράγματος, αλλά ακόμη στέκονταν με το στόμα ανοικτό προς τα χαρίσματα. Για τον λόγο αυτό δεν αποκαλύπτει αυτήν αμέσως, αλλά αφού πρώτα ανύψωσε τον ακροατή με την υπόσχεση και είπε «*σας δείχνω μία οδό υπέροχη με την οποία αποκτώνται αυτά*», και αφού **οδήγησε αυτόν σε επιθυμία αυτής της οδού**, ούτε έτσι εισέρχεται σε αυτήν αμέσως, αλλά αφού αυξάνει και εντείνει την επιθυμία τους, ομιλεί πρώτα για αυτά τα χαρίσματα και **δείχνει ότι χωρίς αυτήν δεν είναι τίποτε αυτά**, για να τους κάνει έτσι που να αναγκαστούν να πειστούν ότι πρέπει απαραιτήτως να αγαπιούνται μεταξύ τους **επειδή το ότι είχαν παραμελήσει την αγάπη, αυτό ήταν η αιτία όλων των κακών.** Ώστε και κατά τούτο φυσικό ήταν να φανεί μεγάλη**, αφού βέβαια τα μεν χαρίσματα όχι μόνο δεν συνένωσαν αυτούς, αλλά και ενώ ήσαν ενωμένοι τους διαίρεσαν· ενώ η αγάπη αυτούς που χώρισαν εξαιτίας των χαρισμάτων θα τους συνενώσει και θα τους κάνει ένα σώμα.** Δεν λέγει όμως αμέσως αυτό, αλλά αυτό που ποθούσαν πάρα πολύ, αυτό θέτει· όπως ότι το πράγμα είναι *χάρισμα*, και ***οδός που οδηγεί σε όλα τα χαρίσματα με αφθονία***. Ώστε και **αν δεν θέλεις να αγαπάς τον αδελφό για την αγάπη, δέξου τουλάχιστον να τον αγαπάς για το ότι θα λάβεις σημείο θείας δυνάμεως ένα ανώτερο και πλούσιο χάρισμα.**

Και πρόσεξε **από πού αρχίζει· πρώτα από αυτό που θεωρούνταν από αυτούς θαυμαστό και μέγα, το χάρισμα των γλωσσών**. Και αφού παρουσίασε το χάρισμα, δεν δείχνει τόσο όσο είχαν αυτοί, αλλά πολύ περισσότερο. Διότι δεν είπε: «*εάν ομιλώ γλώσσα*», αλλά «***Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ*** *(: εάν υποτεθεί ότι έχω τέτοια ικανότητα, ώστε να εννοώ και να ομιλώ τις γλώσσες των ανθρώπων)*» [Α΄Κορ. 13, 1]. Τι σημαίνει «*των ανθρώπων*»; **Όλων των εθνών της οικουμένης**. Και ούτε σε αυτήν την υπερβολή αρκέστηκε, αλλά θέτει και άλλη πολύ μεγαλύτερη, καθώς συνεχίζει και λέγει: «***καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον*** *(: και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη, έχω γίνει χαλκός που ηχολογάει ή κύμβαλο που αλαλάζει χωρίς να αναδίδει κανένα μουσικό φθόγγο)*». Είδες πού ανύψωσε το χάρισμα και πού το γκρέμισε και το καταβίβασε; Διότι δεν είπε απλώς, ότι δεν είμαι τίποτε, αλλά ότι «*έγινα χαλκός που ηχεί*», κάτι αναίσθητο και άψυχο.

Πώς εννοεί δε το «***χαλκὸς ἠχῶν***»; Εννοεί χαλκό ο οποίος φωνάζει μεν, αλλά

άσκοπα και μάταια και χωρίς να χρησιμεύει σε τίποτε. Διότι θα φανώ ότι σπεύδω για το τίποτε, αλλά και ενοχλώ και γίνομαι φορτικός και βαρετός στους πολλούς. Βλέπεις πως **αυτός που δεν έχει αγάπη μοιάζει με άψυχο και αναίσθητο πράγμα**; «***Γλῶσσα ἀγγέλων***» επίσης εδώ λέγει, όχι διότι θεωρεί ότι οι άγγελοι έχουν σώμα, αλλά αυτό που λέγει σημαίνει το εξής: «*Και αν ομιλώ έτσι, όπως επικρατεί νόμος να ομιλούν μεταξύ τους οι άγγελοι, χωρίς την αγάπη δεν είμαι τίποτε, αλλά επιπλέον είμαι και φορτικός και βαρετός*». Έτσι χρησιμοποιεί λοιπόν και αλλού τις λέξεις, όπως όταν λέγει ότι «*ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων (: και υπερύψωσε και ως άνθρωπο τον Ιησού ο Θεός Πατήρ για να καμφθεί στο όνομα του Ιησού κάθε γόνατο με ευλάβεια και σεβασμό και να προσκυνήσουν τον Ιησού οι επουράνιοι άγγελοι και αυτά ακόμη τα πονηρά πνεύματα, που είναι στα καταχθόνια, να υποταχθούν με φόβο και τρόμο ενώπιον της θείας Του δυνάμεως και δόξης)*» [Φιλιπ. 2, 10], όχι διότι αποδίδει γόνατα και οστά στους αγγέλους, μη γένοιτο, αλλά με την ανθρώπινη αυτήν εικόνα **θέλει να δείξει και να τονίσει την προσκύνηση**. Έτσι και εδώ είπε «***γλῶσσα***», όχι για να δηλώσει το σαρκικό όργανο της γλώσσας, αλλά διότι θέλει να δείξει με τον γνωστό σε εμάς τρόπο **την μεταξύ των αγγέλων συνομιλία**.

Ακολούθως για να γίνει ο λόγος ευχαρίστως δεκτός, δεν σταματά στο χάρισμα των γλωσσών, αλλά προχωρεί και στα υπόλοιπα χαρίσματα, και κρίνοντας αυτά ως **στερημένα κάθε αξίας χωρίς αυτήν**, τότε παρουσιάζει την εικόνα της. Και επειδή θέλησε να αυξήσει προοδευτικά τον λόγο, αφού αρχίζει από τα κατώτερα ανεβαίνει προς τα ανώτερα. Αυτό δηλαδή το οποίο έθεσε τελευταίο, όταν παρουσίασε την τάξη των χαρισμάτων, δηλαδή το χάρισμα των γλωσσών, αυτό τώρα αριθμεί πρώτο, καθότι όπως είπα ανεβαίνει λίγο-λίγο. Διότι, αφού είπε για το χάρισμα των γλωσσών, αμέσως μεταβαίνει στο χάρισμα της προφητείας και λέγει:«***καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν*** *(: και εάν έχω το χάρισμα προφητείας)*»· και αυτό πάλι με υπερβολή. Όπως ακριβώς δηλαδή προηγουμένως δεν είπε απλώς γλώσσες, αλλά τις γλώσσες όλων των ανθρώπων, και καθώς προχωρούσε, τις γλώσσες των αγγέλων, και τότε έδειξε ότι το χάρισμα δεν είναι τίποτε χωρίς την αγάπη,**έτσι και εδώ δεν λέγει μόνο για την προφητεία, αλλά για την προφητεία στον μέγιστο βαθμό**. Διότι αφού είπε «***καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν*** *(: εάν έχω το χάρισμα προφητείας)*», πρόσθεσε: «***καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν*** *(: και γνωρίζω όλα τα άγνωστα και απόκρυφα μυστήρια και όλη τη γνώση που μπορεί να χωρέσει ποτέ ανθρώπινη διάνοια)*» [Α΄Κορ. 13, 2], αφού παρουσίασε με έμφαση και αυτό το χάρισμα.

Στη συνέχεια προχωρεί και στα άλλα χαρίσματα. Και για να μη φανεί ότι ενοχλεί με το να λέγει πάλι το καθένα από αυτά, παρουσιάζει τη **μητέρα και πηγή των χαρισμάτων**, και αυτήν πάλι **με υπερβολή** και λέγει: «***καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν*** *(: και εάν έχω την πίστη σε όλη της την πληρότητα)*»· και δεν αρκέστηκε ούτε σε αυτό, αλλά πρόσθεσε και αυτό που είπε ο Χριστός ως μέγιστο πράγμα:«***ὥστε ὄρη***

μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι *(: ώστε με τη δύναμή της να μετακινώ βουνά, δεν έχω όμως αγάπη, δεν είμαι τίποτε)*» [πρβ: Ματθ. 17, 20: «*ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν (: σας διαβεβαιώνω εάν έχετε πίστη σαν τον μικρό σπόρο του σιναπιού, θα πείτε στο βουνό τούτο: ''πήγαινε από εδώ εκεί'' και θα πάει και τίποτε δε θα είναι για σας αδύνατο)*»]. Και κοίταξε πώς πάλι και από εδώ μειώνει την αξία που απέδιδαν στο χάρισμα των γλωσσών· διότι στο μεν χάρισμα της προφητείας δείχνει ότι είναι πολύ το κέρδος από αυτήν, το να γνωρίζει όλα τα μυστήρια και όλη τη γνώση,**και στην πίστη δείχνει την δύναμή της**, **το να μεταθέτει όρη**· ενώ στο χάρισμα των γλωσσών αφού μόνο ανέφερε αυτό, το προσπέρασε.

Εσύ όμως πρόσεχε και εκείνο, πώς σε σύντομο λόγο συμπεριέλαβε όλα τα χαρίσματα με το να πει το χάρισμα της προφητείας και της πίστεως. Διότι ή στους λόγους ή στα έργα βρίσκονται τα θαύματα. Και πώς ο Χριστός λέγει ότι το μικρότερο δείγμα της δύναμης της πίστεως είναι το να μπορεί να μεταθέσει ένα όρος; Διότι όπως το ελάχιστο της πίστεως έδειξε αυτό όταν είπε: «*εάν έχετε πίστη ωσάν τον κόκκο σινάπεως, θα πείτε στο όρος τούτο ''Μετατοπίσου'' και θα μετατοπιστεί*»· ενώ ο Παύλος λέγει ότι όλη η πίστη αυτή είναι; Τι λοιπόν θέλει να πει; Επειδή αυτό ήταν μέγα κατόρθωμα, το να μετατοπίσει κανείς όρος, γι' αυτό και μνημόνευσε αυτό, όχι διότι όλη η πίστη μπορεί μόνον, αυτό, αλλά επειδή στους πλέον σαρκικούς αυτό φαινόταν ότι είναι μέγα, εξαιτίας του μεγέθους του πράγματος και από αυτό τονίζει το θέμα αυτό. Αυτό που εννοεί είναι το εξής· ***εάν έχω όλη την πίστη, και εάν μπορώ να μετατοπίζω και όρη, αλλά δεν έχω αγάπη, δεν είμαι τίποτε***.

«***Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι*** *(:* ***και εάν διαθέσω όλα μου τα υπάρχοντα, για να αγοράσω ψωμιά και θρέψω με τα ίδια μου τα χέρια αυτούς που πεινούν, και εάν παραδώσω το σώμα μου να καεί στη φωτιά, αλλά δεν έχω αγάπη, τίποτε δεν ωφελούμαι*** *)*»[Α΄Κορ. 13, 3]. Πω πω, τι υπερβολή! Διότι και αυτά προσθέτει επιπλέον στα άλλα. Διότι δεν είπε, «*εάν δώσω στους πτωχούς την μισή μερίδα της περιουσίας ή τις δύο ή τις τρεις μερίδες*», αλλά «*εάν όλη μου την περιουσία δώσω*». Και δεν είπε, «*εάν δώσω*», αλλά «*εάν θρέψω*», **για να προστίθεται στη δαπάνη και η υπηρεσία με κάθε φροντίδα σε αυτούς που έχουν ανάγκη** . «*Και εάν παραδώσω το σώμα μου για να καεί*»· δεν είπε «*εάν πεθάνω*», αλλά και αυτό με υπερβολή. **Διότι αφού έλαβε τον χειρότερο από όλους θάνατο ως παράδειγμα, το να καεί ζωντανός, και αυτός ο θάνατος είπε ότι χωρίς αγάπη δεν είναι τίποτε**. Πρόσθεσε λοιπόν **«** ***οὐδὲν ὠφελοῦμαι*** *(:καμία ωφέλεια δεν έχω*)».

Αλλά ακόμη δεν έδειξα όλη την υπερβολή, αφού δεν παρουσίασα**τις μαρτυρίες του ίδιου του Χριστού για την ελεημοσύνη και του θάνατο** . Ποιες λοιπόν είναι οι

μαρτυρίες; Στον πλούσιο λέγει: «*Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι (: εάν θέλεις να είσαι τέλειος, πήγαινε και πούλησε τα υπάρχοντά σου, μοίρασέ τα στους πτωχούς, και θα αποκτήσεις θησαυρό στον ουρανό και έλα ακολούθησέ με)*» [Ματθ. 19, 21]· και για την αγάπη για τον πλησίον όταν ομιλεί, λέγει: «*Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ (: δεν έχει κανείς μεγαλύτερη αγάπη από αυτήν, από το να θυσιάσει τη ζωή του για τους φίλους του)*» [Ιω. 15, 13]· από το οποίο είναι φανερό ότι **και για τον Θεό αυτό είναι το μέγιστο όλων**. «*Αλλά εγώ λέγω*», λέγει ο Παύλος, «*ότι και αν ακόμη για τον Θεό θυσιάσουμε τη ζωή μας, και όχι απλώς τη θυσιάσουμε, αλλά και καούμε*- διότι αυτό σημαίνει το «εάν *παραδώσω το σώμα μου για να καεί*»- *δεν έχουμε μέγα κέρδος από αυτό εάν δεν αγαπούμε τον πλησίον*».

Το να λέμε λοιπόν για τα χαρίσματα ότι δεν ωφελούν καθόλου όταν λείπει η αγάπη, δεν υπάρχει τίποτε αξιοθαύμαστο σε αυτό· διότι και από τη ζωή έρχονται δεύτερα τα χαρίσματα. Πολλοί βεβαίως οι οποίοι παρουσίασαν χαρίσματα, επειδή έγιναν κακοί, κολάστηκαν, όπως εκείνοι οι οποίοι στο όνομα του Χριστού προφήτευαν και εξέβαλαν πολλά δαιμόνια και έκαναν πολλά θαύματα, όπως ο Ιούδας ο προδότης· ενώ άλλοι πιστοί οι οποίοι έζησαν καθαρό βίο, δεν χρειάστηκαν τίποτε άλλο για να σωθούν. Το ότι μεν λοιπόν τα χαρίσματα έχουν ανάγκη της αγάπης, δεν είναι καθόλου άξιο απορίας· αλλά **το ότι και η άμεμπτη και τέλεια ζωή καθόλου δεν ωφελεί χωρίς την αγάπη**, αυτό είναι που δείχνει την υπερβολή **και προκαλεί πολλή απορία**, και μάλιστα όταν ο Χριστός και τα δύο αυτά δείχνει ότι τα εκτιμά ως μεγάλα, δηλαδή **την ακτημοσύνη και τους πόνους του μαρτυρίου**.

Διότι και στον πλούσιο λέγει, όπως ήδη ανέφερα: «*Εάν θέλεις αν είσαι τέλειος, πήγαινε και πώλησε όσα έχεις και μοίρασέ τα στους φτωχούς και έλα ακολούθησέ με*»· και στους μαθητές Του όταν μιλούσε για το μαρτύριο, έλεγε, «*ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν (: εκείνος που θα θυσιάσει τη ζωή του εξαιτίας της πίστης του σε Εμένα, αυτός θα κληρονομήσει τη μακάρια και ατελεύτητη ζωή)*» [Ματθ. 16, 25]· και «*Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς (: καθένας λοιπόν που με πίστη και θάρρος και χωρίς να φοβάται τους διωγμούς, θα με ομολογήσει σωτήρα του και Θεό του μπροστά στους ανθρώπους, θα τον ομολογήσω και εγώ μπροστά στον ουράνιο Πατέρα μου ως δικό μου)*» [Ματθ. 10, 32]. Διότι είναι πολύς ο κόπος αυτού του κατορθώματος και υπερβαίνει σχεδόν και αυτήν τη φύση· και το γνωρίζουν αυτό καλώς όσοι αξιώθηκαν αυτών των στεφάνων, και κανείς λόγος δεν θα μπορέσει να το περιγράφει αυτό. Τόσο γενναίας ψυχής έργο είναι και υπερβολικά θαυμαστό.

«*Αλλά αυτό, που είναι άξιο θαυμασμού, δεν ωφελεί πολύ*», είπε ο Παύλος, «*χωρίς την αγάπη, ακόμη και αν έχει συνενωμένη την ακτημοσύνη*». Γιατί λοιπόν ομίλησε

έτσι; Αυτό τώρα θα επιχειρήσω να δείξω, **αφού προηγουμένως εξετάσω με ποιο τρόπο εκείνος που δίνει όλα του τα υπάρχοντα για να θρέψει πτωχούς, μπορεί να μην έχει αγάπη**. Διότι αυτός μεν που είναι έτοιμος να καεί και έχει τα χαρίσματα, είναι δυνατόν ίσως και να μην έχει αγάπη, ενώ αυτός που όχι μόνον δίνει τα υπάρχοντά του, αλλά και τρέφει με αυτά, πώς δεν αγαπά; Τι πρέπει λοιπόν να πούμε; Ή ότι έκανε μία υπόθεση και εξέλαβε αυτό που δεν μπορεί να γίνει, σαν να γίνεται, πράγμα που αγαπά να κάνει πάντοτε ο απόστολος Παύλος, όταν θέλει να παραστήσει κάτι με κάποια υπερβολή, όπως όταν γράφει στους Γαλάτες και λέγει: «*ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω (: αλλά και αν εμείς οι ίδιοι ή κάποιος άγγελος από τον ουρανό σάς κηρύξει διαφορετικό ευαγγέλιο από εκείνο που σας κηρύξαμε εμείς, αυτός ας είναι ανάθεμα)*» [Γαλ. 1, 8]. Αν και ούτε αυτός, ούτε κανείς άγγελος επρόκειτο να το κάνει αυτό· αλλά για να δείξει την υπερβολική σημασία του πράγματος, είπε και αυτό που καθόλου δεν επρόκειτο να γίνει.

Και πάλι όταν γράφει στους Ρωμαίους λέγει: «*Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα,οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν (: διότι έχω απόλυτη πεποίθηση και βεβαιότητα, ότι ούτε ο θάνατος, με τον οποίο μάς απειλούν, ούτε οι τέρψεις και οι απολαύσεις της ζωής, τις οποίες μάς υπόσχονται, ούτε οι υπερκόσμιες δυνάμεις, τα επουράνια τάγματα των αγγέλων και των αρχών και των δυνάμεων, ούτε οι περιστάσεις και τα γεγονότα του παρόντος ούτε τα μελλοντικά γεγονότα, ούτε ύψος, ούτε βάθος ταπεινώσεως και περιφρονήσεως, ούτε καμία άλλη κτίση διαφορετική από αυτήν που βλέπουμε, θα μπορέσει ποτέ να μας χωρίσει από την αγάπη του Θεού, όπως μας τη φανέρωσε ο Ίδιος διαμέσου του Κυρίου μας Ιησού Χριστού)*» [Ρωμ. 8, 38-39].

Ούτε αυτό βεβαίως επρόκειτο να κάνουν οι άγγελοι, αλλά και εδώ υποθέτει το αδύνατο, όπως και το επόμενο όταν αναφέρει· «*ούτε κανένα άλλο δημιούργημα*». **Αν και δεν υπάρχει άλλο δημιούργημα, διότι όλη τη δημιουργία συμπεριέλαβε, αφού είπε όλα και όσα είναι στα ύψη και όσα είναι στα βάθη, αλλά και εδώ υποθέτει το αδύνατον να γίνει, για να δείξει τον υπερβολικό του πόθο για τον Θεό**. Αυτό λοιπόν κάνει και εδώ όταν λέγει ότι και αν κανείς δώσει τα πάντα, αλλά δεν έχει αγάπη, δεν ωφελείται καθόλου. Ή αυτό λοιπόν είναι πιθανό ότι εννοεί **ή ότι θέλει αυτούς που δίνουν, να συνδέονται επιπλέον με αυτούς που λαμβάνουν**, και όχι απλώς να δίνουν χωρίς να συμπάσχουν, αλλά **όταν ελεούν και να θλίβονται και να συντρίβονται και να συμπονούν με αυτούς που έχουν ανάγκη**.

Για τον λόγο λοιπόν αυτό ετέθη και **η ελεημοσύνη ως νόμος από τον Θεό· διότι μπορούσε ο Θεός να τρέφει τους πτωχούς και χωρίς αυτό, αλλά για να μας**

συνδέσει στην αγάπη και για να έχουμε πολύ θερμή διάθεση μεταξύ μας, νομοθέτησε από εμάς να τρέφονται αυτοί. Γι' αυτό λέγει και αλλού: «*οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος; οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις (: ο δροσερός άνεμος δεν είναι εκείνος, ο οποίος μειώνει και καταπαύει τον καύσωνα; Έτσι και* ***ένας καλός λόγος είναι ανώτερος από μια υλική βοήθεια***)» [Σοφ. Σειράχ 18, 16]· και «*οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; (: δεν είναι πράγματι ο καλός λόγος ανώτερος και από την πλουσιότερη δωρεά;)*» [Σοφ. Σειράχ 18, 17]. Και ο ίδιος ο Χριστός λέγει: «*ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν (:* ***ευσπλαχνία θέλω και όχι τυπική θυσία)***» [Ματθ. 9, 13]. Διότι επειδή συνήθως και αυτούς που ευεργετούνται αγαπούν και αυτοί που ευεργετούνται διάκεινται φιλικώς προς τους ευεργέτες τους νομοθέτησε αυτό **για να δημιουργήσει σύνδεσμο φιλίας**.

Αλλά αυτό το οποίο ζητούμε είναι πώς αφού ο Χριστός είπε ότι και τα δύο αυτά είναι γνωρίσματα τελειότητας, ο Παύλος λέγει ότι αυτά χωρίς αγάπη είναι γνώρισμα ατέλειας. Όχι βέβαια διότι αντιλέγει στο Χριστό, μη γένοιτο, αλλά και απολύτως συμφωνεί· διότι στον πλούσιο και ο Χριστός δεν είπε απλώς «*πώλησε όσα έχεις και μοίρασέ τα στους πτωχούς*» αλλά πρόσθεσε «***και έλα ακολούθησέ με***». **Στο να ακολουθούμε ωστόσο τον Χριστό, τίποτε δε μας αποδεικνύει τόσο μαθητές του Χριστού, όσο το να αγαπάμε ο ένας τον άλλο·** διότι λέγει: «*ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις (: από αυτό θα γνωρίζουν όλοι ότι είστε μαθητές μου, εάν δηλαδή έχετε αγάπη μεταξύ σας)*» [Ιω. 13, 35].

Και όταν λέγει δε «*Εκείνος που θα χάσει τη ζωή του εξαιτίας μου αυτός θα τη βρει*» και «*όποιος με ομολογήσει μπροστά στους ανθρώπους, θα τον ομολογήσω και εγώ μπροστά στον Πατέρα μου τον ουράνιο*», **δεν εννοεί ότι δεν πρέπει να αγαπούμε, αλλά φανερώνει τον μισθό που αναμένει αυτούς τους κόπους**· διότι το ότι ζητεί και την αγάπη μαζί με το μαρτύριο, σε άλλο σημείο υπαινίχτηκε σαφώς, όταν είπε τα εξής: «*Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε (: το μεν ποτήριο που θα πιω εγώ, θα το πιείτε και εσείς, κατά το βάπτισμα που πρόκειται να βαπτιστώ μέσα στα παθήματά μου, θα το βαπτιστείτε)*»· δηλαδή *θα μαρτυρήσετε, εξαιτίας της πίστης σας προς Εμένα·* «*τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου (: το να καθίσετε όμως στα δεξιά μου και στα αριστερά μου)*»- όχι επειδή θα κάθονταν κάποιοι στα αριστερά και στα δεξιά, αλλά **έτσι λέγει την ουράνια πρωτοκαθεδρία και την ύψιστη τιμή**-«*οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου* (: *δεν ανήκει σε εμένα να το δώσω, αλλά θα δοθεί σε εκείνους για τους οποίους έχει ετοιμαστεί από τον Πατέρα μου)*» [Ματθ. 20, 23].

Στη συνέχεια για να δείξει για ποιους έχει ετοιμαστεί αφού τους κάλεσε είπε: «*Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται πάντων*

διάκονος (: τέτοιο πράγμα όμως μεταξύ σας δεν πρέπει να συμβαίνει. Αλλ' όποιος θέλει να αναδειχτεί μέγας μεταξύ σας, ας είναι υπηρέτης όλων)» [Ματθ. 20, 26] και **φανερώνει την ταπεινοφροσύνη και την αγάπη** . Απαιτεί επίσης αγάπη δυνατή. Για τούτο βεβαίως ούτε μέχρις εδώ στάθηκε αλλά και πρόσθεσε: «*ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (: όπως ακριβώς ο Υιός του ανθρώπου δεν ήλθε να υπηρετηθεί, αλλά να υπηρετήσει και να δώσει τη ζωή Του λύτρο για να εξαγοράσει και να ελευθερώσει από τον αιώνιο θάνατο πολλούς, οι οποίοι θα πιστέψουν σε Αυτόν*)» [Ματθ. 20, 28]· και δείχνει ότι τόσο πρέπει να αγαπούμε, ώστε και να σφαγιαζόμαστε για αυτούς που αγαπούμε· διότι αυτό κυρίως είναι το να αγαπούμε τον Θεό. Γι' αυτό και στον Πέτρο λέγει: «*Εάν με αγαπάς, ποίμαινε τα λογικά πρόβατά μου*» [Ιω. 21, 16].

Και για να γνωρίσετε πόσο μέγα είναι το κατόρθωμα, ας την παραστήσουμε με τον λόγο, διότι στην πραγματικότητα δεν τη βλέπουμε να φαίνεται πουθενά και ας σκεφτούμε, **εάν υπήρχε αυτή παντού πλούσια, πόσα αγαθά θα συνέβαιναν. Διότι ούτε νόμοι, ούτε δικαστήρια θα χρειάζονταν, ούτε τιμωρίες και κολασμοί, ούτε τίποτε άλλο από αυτά.** Διότι **εάν όλοι αγαπούσαν και τους αγαπούσαν, κανείς δεν θα αδικούσε σε τίποτε, αλλά και φόνοι και μάχες και πόλεμοι και επαναστάσεις και κλοπές και πλεονεξίες και όλα τα κακά θα εξαφανίζονταν και μέχρι και το όνομα της κακίας θα ξεχνιόταν και θα γινόταν άγνωστο.** Τα χαρίσματα όμως δεν επιτυγχάνουν αυτά, αλλά επιπλέον και οδηγούν σε κενοδοξία και ανοησία αυτούς που δεν προσέχουν.

Και το πολύ αξιοθαύμαστο στην αγάπη είναι ότι **τα μεν άλλα αγαθά είναι συνδεδεμένα με αντίστοιχα κακά·** όπως δηλαδή, ο **ακτήμονας** πολλές φορές πέφτει σε **υπερηφάνεια** γι' αυτό, αυτός που λέγει ότι έχει **γνώση** πάσχει από **δοξομανία**, ο **ταπεινόφρονας** πολλές φορές **επαίρεται** μέσα του για την ταπεινοφροσύνη του· **ενώ η αγάπη είναι απαλλαγμένη από όλη αυτήν την ακαθαρσία**· διότι **δεν μπορεί κανείς να υπερηφανευτεί ποτέ σε βάρος εκείνου τον οποίο αγαπά.** Και μη μου παρουσιάσεις ένα που να αγαπά αλλά όλους και τότε θα δεις την αρετή της αγάπης· μάλλον δε εάν θέλεις πρώτα πάρε ως παράδειγμα έναν που να αγαπά και έναν που να αγαπιέται, αλλά που να αγαπά όπως πρέπει να αγαπά. Αυτός λοιπόν θα κατοικήσει τη γη σαν σε ουρανό, αφού παντού θα απολαμβάνει γαλήνης και θα πλέκει για τον εαυτό του αναρίθμητους στεφάνους· **διότι αυτός θα κρατήσει την ψυχή του καθαρή και από φθόνο και οργή και συκοφαντία και ανοησία και πονηρή επιθυμία και από κάθε άτοπο έρωτα** . Διότι όπως στον εαυτό του δεν θα έκανε τίποτε κακό, έτσι ούτε αυτός στον πλησίον του. Επειδή λοιπόν θα είναι τέτοιος, θα στέκει στο ύψος του Γαβριήλ ενώ θα βαδίζει επάνω στη γη.

Και αυτός μεν που έχει αγάπη, είναι τέτοιος·**αυτός όμως που κάνει θαύματα και**

έχει τέλεια γνώση, χωρίς την αγάπη, ακόμη και αν αναστήσει χιλιάδες νεκρούς, δεν θα ωφεληθεί πολύ, καθώς θα είναι αποκομμένος από όλους και δεν θα ανέχεται κοινωνία με τους συνδούλους του. Γι' αυτό βεβαίως και ο Χριστός είπε ότι **σημείο της τέλειας αγάπης είναι το να αγαπά κανείς τον πλησίον**. Διότι «*εάν με αγαπάς, Πέτρε, περισσότερο από αυτούς, ποίμαινε τα λογικά πρόβατά μου*». Είδες πως και εδώ πάλι υπαινίχτηκε ότι **αυτό είναι ανώτερο από το μαρτύριο**; Διότι εάν κάποιος είχε ένα τέκνο αγαπητό, για το οποίο θα έδινε και τη ζωή του και ύστερα τον μεν πατέρα αγαπούσε, ενώ για το τέκνο έδειχνε αδιαφορία, θα εξόργιζε πολύ τον πατέρα του και δεν θα αισθανόταν την αγάπη του εξαιτίας του ότι παραβλέπει το τέκνο του.

Εάν λοιπόν συμβαίνει αυτό στην περίπτωση πατρός και παιδιού, πολύ περισσότερο στον Θεό και τους ανθρώπους. **Διότι ο Θεός είναι περισσότερο φιλόστοργος από κάθε πατέρα**. Γι’ αυτό βεβαίως όταν είπε «*ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή (: να αγαπήσεις Κύριο τον Θεό σου με όλη την καρδιά σου και με όλη την ψυχή σου και με όλο τον νου σου· Αυτή είναι η πρώτη και μεγάλη εντολή)*», συνέχισε «*δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ (: δεύτερη δε εντολή όμοια με αυτήν)*» και δεν σιώπησε, αλλά πρόσθεσε «*ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν (: είναι να αγαπήσεις τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου)*» [Ματθ. 22, 38].

Και πρόσεχε πώς απαιτεί να τηρείται και αυτή με την ίδια σχεδόν υπερβολική φροντίδα. Διότι για τον Θεό μεν λέγει «*με όλη την καρδιά σου*», για τον πλησίον όμως «*όπως τον εαυτό σου*», πράγμα που είναι ίσο με το «*με όλη την καρδιά σου*». Διότι εάν τηρείτο αυτό τελείως ούτε δούλος, ούτε ελεύθερος θα υπήρχε, ούτε άρχοντας, ούτε αρχόμενος, ούτε πλούσιος, ούτε πτωχός, ούτε μικρός, ούτε μεγάλος, ούτε ο διάβολος θα ήταν ποτέ γνωστός· δε λέγω μόνο για αυτόν, αλλά εάν υπήρχε και άλλος τέτοιος, μάλλον δε εάν υπήρχαν και εκατό και χιλιάδες τέτοιοι, τίποτε δε θα μπορούσαν να κάνουν εάν υπήρχε η αγάπη. Διότι περισσότερο θα μπορούσε να βαστάξει το ξερό χόρτο την εφόρμηση της φωτιάς, παρά ο διάβολος τη φλόγα της αγάπης. **Η αγάπη είναι ισχυρότερη από το τείχος και στερεότερη από τον αδάμαντα· και εάν πεις κάτι άλλο στερεότερο από τον αδάμαντα, όλα τα υπερβαίνει η στερεότητα της αγάπης**. Αυτήν ούτε ο πλούτος, ούτε η φτώχια τη νικά· μάλλον δε **ούτε θα υπήρχε φτώχεια, ούτε πλούτος πέραν του μέτρου, εάν υπήρχε αγάπη, αλλά μόνο τα αγαθά και από τα δύο· διότι θα ωφελούμαστε και την αφθονία του πλούτου και την αμεριμνησία της αγάπης· και ούτε τις φροντίδες του πλούτου, ούτε τη στέρηση της φτώχειας θα υποφέραμε.**

Και τι λέγω τα κέρδη από αυτήν; Διότι αυτό καθεαυτό το να αγαπάς σκέψου πόσο μεγάλο είναι, πόση ευφροσύνη φέρει, πόση χάρη δίνει στην ψυχή, πράγμα που είναι εξαιρετικό και μοναδικό γνώρισμα της αγάπης. Διότι οι μεν άλλες αρετές έχουν

συνδεδεμένο τον κόπο, όπως η νηστεία, η καθαρότητα από σαρκικές αμαρτίες, η αγρυπνία, τον φθόνο, την επιθυμία, την υπερηφάνεια· ενώ **η αγάπη μαζί με το κέρδος έχει πολλή και την ηδονή και κανένα κόπο· και σαν καλή μέλισσα, αφού συγκεντρώνει από παντού τα αγαθά, τα αποταμιεύει στην ψυχή εκείνου που αγαπά**. Και εάν κανείς είναι δούλος, δείχνει τη δουλεία γλυκύτερη από την ελευθερία. Διότι αυτός που αγαπά δεν χαίρεται τόσο όταν διατάζει, όσο όταν διατάσσεται. Αν και βεβαίως το να διατάσσει κανείς είναι ευχάριστο· αλλά **η αγάπη μεταθέτει τη φύση των πραγμάτων**, και έρχεται έχοντας στα χέρια όλα τα αγαθά, ημερότερα από κάθε μητέρα, πλουσιότερα από κάθε βασίλισσα και κάνει τα κοπιαστικά ελαφρά και ευκολότατα και δείχνει σε εμάς την μεν αρετή εύκολη, τη δε κακία πικρότατη.

Πρόσεξε δε· το να ξοδεύει κανείς για άλλους φαίνεται λυπηρό, και η αγάπη το κάνει ευχάριστο· το να παίρνει κανείς τα των άλλων φαίνεται ευχάριστο, και δεν αφήνει αυτό να φαίνεται γλυκύ, αλλά κάνει αυτόν που αγαπά να το αποφεύγει ως κακό. Πάλι το να κακολογεί κανείς, φαίνεται γλυκύ σε όλους· η αγάπη δείχνει ότι αυτό μεν είναι πικρό, το να λέγει δε κανείς καλούς λόγους γλυκύ. Πάλι ο θυμός έχει κάποια ηδονή, εδώ όμως καθόλου, αλλά όλα του τα νεύρα έχουν εκριζωθεί· **και αν αυτός που αγαπάται λυπήσει εκείνον που αγαπά, πουθενά δεν εμφανίζεται σε αυτόν θυμός, αλλά δάκρυα και παρακλήσεις και ικεσίες**· τόσο απέχει το να οργιστεί. Και εάν δει κάποιον να αμαρτάνει, πενθεί και πονά· αλλά και ο πόνος αυτός φέρει ηδονή· διότι **της αγάπης και τα δάκρυα και η λύπη είναι γλυκύτερα από κάθε γέλωτα και χαρά.** Δεν ευχαριστούνται λοιπόν τόσο αυτοί που γελούν, όσο αυτοί που κλαίνε για τους φίλους τους· και αν δεν πιστεύεις, σταμάτησε τα δάκρυά τους και θα τους δεις να στενοχωρούνται σαν να έπαθαν κάτι ανεπανόρθωτο.

Αλλά το να αγαπάς θα πει κάποιος, περιέχει άτοπο ηδονή. Φύγε και σιώπα, άνθρωπε. Καθόσον τίποτε δεν καθαρίζει από τέτοια ηδονή, όσο η γνήσια αγάπη. Διότι **μη μου πεις για αυτήν την κοινή και κοσμική, και που μάλλον νόσος είναι παρά αγάπη**, αλλά αυτήν που επιζητεί ο Παύλος, η οποία **αποσκοπεί στο συμφέρον αυτών που αγαπώνται** και θα δεις ότι αυτοί που αγαπούν, είναι περισσότερο αφιλόστοργοι από τους πατέρες. Και όπως αυτοί που αγαπούν τα χρήματα, δεν θα ήθελαν να ξοδέψουν χρήματα, αλλά θα προτιμούσαν να στερηθούν, παρά να δουν εκείνα να ελαττώνονται, **έτσι και αυτός που αγαπά κάποιον, θα προτιμούσε να πάθει ο ίδιος άπειρα κακά, παρά να δει αυτόν που αγαπά να βλάπτεται** . «*Πώς λοιπόν*», θα έλεγε κάποιος, «*η Αιγύπτια αφού αγαπούσε τον Ιωσήφ, θέλησε να τον βλάψει;*». Διότι αγαπούσε με τη διαβολική αγάπη. Ο Ιωσήφ όμως ήθελε όχι αυτήν, αλλά εκείνην που λέγει ο Παύλος. Σκέψου λοιπόν πόσης αγάπης ήσαν οι λόγοι και τα έργα του. Εκείνη έλεγε, «*ατίμασέ με και κάνε με μοιχαλίδα και βλάψε τον άντρα μου και κατάστρεψε την οικία μου και τον εαυτό σου απομάκρυνέ τον από του να έχει θάρρος έναντι του Θεού για την τήρηση του θελήματός Του*», πράγματα που ήσαν

δείγμα ότι όχι μόνον εκείνον, αλλά ούτε τον εαυτό της αγαπούσε, **ενώ αυτός, επειδή αγαπούσε με γνήσιο τρόπο, απομακρύνθηκε από όλα αυτά.**

Και για να γνωρίσεις ότι γι' αυτήν φρόντιζε, μάθε αυτό από την παραίνεσή του. Διότι όχι μόνο την απομάκρυνε, αλλά και την παρότρυνε με τρόπο που ήταν ικανός να σβήσει κάθε πυρά του πάθους. Διότι «*αφού ο κύριός μου*», λέγει, «*έχει σε εμένα τόση εμπιστοσύνη, ώστε δε γνωρίζει τίποτε στην οικία του και όλα όσα έχει τα παρέδωσε στη διαχείρισή μου*» [Γέν. 39, 8]. Αμέσως της θύμισε τον άντρα της για να την κάνει να ντραπεί. Και δεν είπε «*ο άντρας σου*» αλλά «*ο κύριός μου»,* πράγμα που ήταν περισσότερο ικανό να τη συγκρατήσει και να την πείσει να εννοήσει ποια είναι και ποιον αγαπά, ότι ενώ είναι κυρία, αγαπά δούλο· διότι, *αφού εκείνος είναι κύριος και εσύ είσαι κυρία, νιώσε ντροπή λοιπόν για την ένωση με τον δούλο και σκέψου τίνος γυναίκα είσαι και ποιον θέλεις να εναγκαλιστείς και σε ποιον θέλεις να γίνεις αγνώμονας και αχάριστη και ότι εγώ αγαπώ περισσότερο εκείνον και δεν τον προδίδω εξαιτίας σου.*

Και πρόσεξε πώς εξυψώνει τις ευεργεσίες του κυρίου του. Επειδή δηλαδή δεν μπορούσε να εννοήσει τίποτε από τα υψηλά εκείνη η βάρβαρη και ακόλαστη, προσπαθεί να την κάνει να ντραπεί από τα ανθρώπινα με τα λόγια· «*δεν γνωρίζει τίποτε στην οικία του και όλα τα παρέδωσε σε μένα να τα διαχειρίζομαι*»· δηλαδή: «*έχω ευεργετηθεί πολύ και δεν μπορώ να χτυπήσω με αυτό το καίριο πλήγμα τον προστάτη μου. Με κατέστησε δεύτερο οικοδεσπότη και τίποτε δεν βρίσκεται εκτός της δικαιοδοσίας μου εκτός από εσένα*». Εδώ ανορθώνει το φρόνημά της, ώστε τουλάχιστον έτσι να την κάνει να ντραπεί και να δείξει ότι η τιμή είναι μεγάλη. Και ούτε μέχρι εδώ σταμάτησε, αλλά και πρόσθεσε όνομα που ήταν ικανό να τη συγκρατήσει, καθώς λέγει «*διότι είσαι γυναίκα του, πώς θα κάνω το κακό αυτό πράγμα;*». Αλλά τι λέγεις, Ιωσήφ; Επειδή δεν είναι εκεί ο άντρας της, ούτε γνωρίζει ούτε βλάπτεται, γι' αυτό αρνείσαι; **Αλλά θα δει ο Θεός από επάνω** . Δεν θα κέρδιζε όμως τίποτε από αυτήν τη συμβουλή εκείνη, αλλά τον τράβηξε πλησίον της. Διότι **έκανε αυτά, όχι διότι αγαπούσε τον Ιωσήφ, αλλά για να ικανοποιήσει τον μανιώδη πόθο της**· και είναι φανερό από όσα έκανε μετά από αυτά. Διότι και δικαστήριο συγκροτεί και τον κατηγορεί και τον καταδικάζει με ψευδή μαρτυρία και παραδίδει σε θηρίο αυτόν που δεν έπραξε κανένα κακό και τον ρίπτει σε φυλακή· μάλλον δε, όσον της ήταν δυνατόν, και τον κατέστρεψε· έτσι όπλισε εναντίον τον δικαστή με την κατηγορία.

Τι λοιπόν; Άραγε τέτοιος ήταν ο Ιωσήφ; Το εντελώς αντίθετο βέβαια· καθόσον ούτε έφερε καμία αντίρρηση σε αυτά, ούτε κατηγόρησε τη γυναίκα. «*Αλλά δεν θα γινόταν πιστευτός*», θα μπορούσε να πει κάποιος. Και βέβαια τον αγαπούσε πολύ το αφεντικό του, και είναι φανερό όχι μόνο από την αρχή, αλλά και από το τέλος. Διότι εάν εκείνος ο απαίδευτος δεν τον αγαπούσε πολύ, θα τον σκότωνε όταν το να έβλεπε να σιωπά και να μην έχει τίποτε να φέρει ως αντίρρηση σε όσα τον κατηγορούσαν.

Καθόσον και Αιγύπτιος ήταν και άρχοντας και προσβεβλημένος ως προς τη γυναίκα του, όπως νόμιζε, και μάλιστα από δούλο, και δούλο που είχε ευεργετήσει τόσο πολύ. Όλα αυτά όμως τα νίκησε η αγάπη και η χάρη την οποία έδιδε ο Θεός στον Ιωσήφ. Αλλά μαζί με αυτήν την χάρη και την αγάπη είχε και αποδείξεις όχι μικρές, εάν ήθελε να δικαιολογηθεί, αυτά τα ίδια τα ενδύματά του. Διότι εάν αυτή είχε βιασθεί, θα έπρεπε τα δικά της ενδύματα να είχαν σχιστεί και το πρόσωπο το δικό της να είχε κατασπαραχθεί, όχι να κρατεί τα δικά του ενδύματα. «*Ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν (: αυτός λοιπόν μόλις είδε)*», λέγει, «*ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοὶ ἔφυγε καὶ ἐξῆλθεν ἔξω (: ότι έβαλα τις φωνές και φώναζα δυνατά, αφού άφησε τα ρούχα του δίπλα μου, έφυγε γρήγορα και έτρεξε έξω)*» [Γέν. 39, 15]. Γιατί λοιπόν τον ξέντυσες; Διότι αυτή που θα υφίστατο βιασμό θα επιθυμούσε να απαλλασσόταν από αυτόν που την ενοχλούσε.

Εγώ όμως όχι μόνο από αυτό, αλλά και από όσα έγιναν μετά θα μπορέσω να αποδείξω την εύνοια και την αγάπη του Ιωσήφ. Διότι και όταν βρέθηκε στην ανάγκη να πει την αιτία της φυλακίσεώς του και του ότι βρισκόταν εκεί, ούτε τότε φανέρωσε αυτό που έγινε, αλλά τι λέγει; «*Διότι με έκλεψαν κάποιοι άνθρωποι από τη χώρα των Εβραίων, και χωρίς να κάνω κακό με φυλάκισαν άδικα*» [Γέν. 40, 15]· και πουθενά δεν αναφέρει τη μοιχαλίδα, ούτε καυχιέται για το γεγονός, πράγμα που ο καθένας θα πάθαινε, και αν όχι εξαιτίας της φιλοδοξίας, οπωσδήποτε όμως για να μη φανεί ότι η αιτία για να φυλακιστεί ήταν κάποιο κακούργημα. Αλλά εάν και άνθρωποι που αμαρτάνουν δεν αποφεύγουν τόσο πολύ να διαλαλήσουν αυτά, αν και το πράγμα ντροπή φέρει, **πώς δεν αξίζει να θαυμάσουμε εκείνον**, διότι, παρά το ό,τι ήταν καθαρός, δεν αποκάλυψε τον έρωτα της γυναίκας**, ούτε δημοσίευσε την αμαρτία προς καταισχύνη, ούτε όταν ανήλθε στον θρόνο και έγινε βασιλιάς όλης της Αιγύπτου κράτησε κακία στη γυναίκα, ούτε την τιμώρησε**.

Είδες πώς αυτός φρόντιζε γι’ αυτήν ενώ εκείνη δεν αγαπούσε, αλλά κατεχόταν από μανία; Διότι δεν αγαπούσε τον Ιωσήφ, αλλά ήθελε να ικανοποιήσει το ακόλαστο πάθος. Και αυτοί οι λόγοι της ακόμη, εάν εξετάσει κανείς λεπτομερώς είναι γεμάτοι από θυμό και κακουργία. Τι λέγει δηλαδή; «*Έφερες μέσα στην οικία Εβραίο δούλο για να μας εξευτελίσει*» [Γέν. 39, 17] κατηγορώντας την ευεργεσία στον άντρα της· και επιδείκνυε τα ιμάτια, ενώ είχε γίνει αγριότερη από κάθε θηρίο. Εκείνος όμως δεν φέρθηκε έτσι. Και τι λέγω για την αγάπη προς αυτήν, αφού και προς τους αδελφούς του που τον κατέστρεψαν τέτοιος ήταν και ούτε για εκείνους είπε τίποτε κακό ποτέ, ούτε μέσα του, ούτε σε κανέναν άλλο; Γι’ αυτό ο Παύλος λέγει ότι**η αγάπη είναι η μητέρα όλων των αγαθών και θέτει πρώτη αυτήν από τα θαύματα και τα άλλα χαρίσματα**. Διότι, όπως ακριβώς όταν υπάρχουν μεν χρυσά ιμάτια και υποδήματα, έχουμε ανάγκη και κάποιας άλλης αποδείξεως για να γνωρίσουμε τον βασιλέα, εάν όμως δούμε την πορφύρα και το στέμμα, δε ζητούμε κανένα άλλο σημείο της βασιλείας, έτσι λοιπόν και εδώ·**όταν υπάρχει στο κεφάλι το στέμμα**

της αγάπης, αρκεί για να δείξει σε εμάς τον τέλειο μαθητή του Χριστού , όχι μόνο σε εμάς, αλλά και στους απίστους. Διότι «*ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες (: με αυτό θα μάθουν και θα πειστούν όλοι)*», λέγει, «*ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις (: ότι είστε μαθητές μου, εάν δηλαδή έχετε αγάπη μεταξύ σας)*» [Ιω. 13, 35].

Ώστε αυτό είναι μεγαλύτερο από όλα τα σημεία, αφού βεβαίως από αυτό αναγνωρίζεται ο μαθητής. **Και αν ακόμη δηλαδή μερικοί κάνουν αναρίθμητα θαύματα, αλλά πολεμούν μεταξύ τους, θα γίνουν καταγέλαστοι στους απίστους· όπως και αν δεν κάνουν κανένα θαύμα, αλλά έχουν τέλεια αγάπη μεταξύ τους, θα είναι πάντοτε σεβαστοί και απείρακτοι** . Διότι και τον Παύλο γι' αυτό τον θαυμάζουμε, όχι για τους νεκρούς που ανέστησε, ούτε για τους λεπρούς που θεράπευσε αλλά επειδή έλεγε: «*Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; (: Ποιος ασθενεί και δεν ασθενώ και εγώ και δεν συμπάσχω μαζί του; Ποιος σκοντάφτει και πέφτει και δεν καίομαι και εγώ μέσα σε αυτήν τη θλίψη;)*» [Β΄Κορ. 11, 29]. Διότι **και αν προσθέσεις σε αυτά αναρίθμητα θαύματα, δεν θα πεις τίποτε ίσο με την αγάπη** . Καθόσον και ο ίδιος είπε ότι τον αναμένει μισθός, όχι επειδή έκανε θαύματα, αλλά επειδή με τους ασθενείς έγινε ως ασθενής. Διότι «*Τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; (: Ποιος θα είναι ο μισθός μου και η καύχησή μου στην περίσταση αυτή;)*», λέγει, «*ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ (: είναι αυτός· να κηρύττω το Ευαγγέλιο του Χριστού και ως ανεκτίμητη αξία να το προσφέρω στους ακροατές μου, χωρίς να τους επιβαρύνω με δαπάνες για τη συντήρησή μου· και έτσι να μη κάνω καμία απολύτως χρήση του δικαιώματος, που μου δίδει αυτό τούτο το Ευαγγέλιο)*» [Α΄Κορ. 9, 18].

Και όταν θέτει τον εαυτό του πρώτο από τους αποστόλους δεν λέγει: «*περισσότερα θαύματα έκανα από αυτούς*», αλλά: «*περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα (: περισσότερο από όλους αυτούς κοπίασα)*» [Α΄Κορ. 15, 10]. Και γι' αυτό δε προτιμούσε να αποθάνει από την πείνα για τη σωτηρία των μαθητών. Διότι «*Μου είναι προτιμότερο*», λέγει, «*να πεθάνω, παρά να ματαιώσει κανείς το καύχημά μου*» [Α΄Κορ. 9, 15]· όχι γιατί ήθελε να καυχηθεί, αλλά για να μη φανεί ότι τους κατηγορεί. Διότι **πουθενά δεν καυχάται ποτέ για τα κατορθώματά του, όταν δεν είναι απαραίτητο· αλλά και αν ακόμη αναγκαστεί και το κάνει, ονομάζει τότε ανόητο τον εαυτό του** . Εάν δε και καυχάται κάποτε, καυχάται για τις ασθένειες, τις ύβρεις, για το ότι συμπάσχει και πονά πάρα πολύ με αυτούς που υποφέρουν· όπως ακριβώς και εδώ λοιπόν λέγει «*Ποιος ασθενεί και δεν ασθενώ και εγώ;*». Αυτοί οι λόγοι έχουν περισσότερη αξία και από κινδύνους και πόνους· γι' αυτό και θέτει αυτά μετά, όταν εντείνει τον λόγο.

Σε τι λοιπόν θα είμαστε άξιοι εμείς συγκρινόμενοι με εκείνον, οι οποίοι ούτε

χρήματα περιφρονούμε για τον εαυτό μας, ούτε αυτά που περισσεύουν από τα υπάρχοντά μας δίνουμε; Εκείνος όμως δεν ήταν έτσι, αλλά και την ψυχή και το σώμα του έδιδε, για να εισέλθουν στη βασιλεία του Θεού αυτοί που τον λιθοβόλησαν και τον χτύπησαν. «*Διότι έτσι με δίδαξε*», λέγει, «*να αγαπώ ο Χριστός, που άφησε την νέα εντολή για την αγάπη, και την οποία ο ίδιος πραγματοποίησε με τα έργα*».Διότι **ενώ ήταν βασιλεύς των πάντων και της μακαρίας θείας φύσεως, ανθρώπους τους οποίους δημιούργησε από το μηδέν και τους οποίους απείρως ευεργέτησε**, **αυτούς ακόμη και όταν Τον ύβριζαν και όταν Τον έφτυναν δεν τους εγκατέλειψε, αλλά και άνθρωπος έγινε γι' αυτούς** και συναναστράφηκε με πόρνες και τελώνες και τους νεκρούς τους ανέστησε και τους δαιμονιζόμενους θεράπευσε και τον ουρανό υποσχέθηκε.

Και μετά από όλα αυτά αφού Τον συνέλαβαν Τον κτύπησαν, Τον έδεσαν, Τον μαστίγωσαν, Τον περιγέλασαν και τέλος Τον σταύρωσαν. Και ούτε έτσι τους εγκατέλειπε, αλλά και ενώ ήταν επάνω στον σταυρό, λέγει: «*Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι (: Πατέρα, συγχώρησέ τους, διότι δε γνωρίζουν τι κάνουν)*» [Λουκά 23, 34]. Τον δε ληστή που πριν από αυτό Τον κατηγορούσε τον έβαλε και στον Παράδεισο και τον Παύλο που ήταν διώκτης Του τον έκανε απόστολο και τους δικούς Του και αφοσιωμένους σε Αυτόν μαθητές παρέδιδε σε θάνατο για τη σωτηρία των Ιουδαίων που Τον σταύρωσαν.

Αυτά λοιπόν όλα συλλέγοντας για τον εαυτό μας, δηλαδή τα έργα της αγάπης του Θεού και των ανθρώπων, ας δείξουμε ζήλο, ας μιμηθούμε αυτά τα κατορθώματα και **ας αποκτήσουμε την ανώτερη από όλα τα χαρίσματα, αγάπη**, για να επιτύχουμε και τα παρόντα και τα μέλλοντα αγαθά, τα οποία είθε να επιτύχουμε όλοι, με τη χάρη και φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, μαζί με τον οποίο στον Πατέρα και στο άγιο και αγαθό Πνεύμα ανήκει η δόξα στους αιώνες. Αμήν.

***

Επιλεγμένα αποσπάσματα από την ομιλία ΛΓ΄

«Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται *(: η αγάπη δείχνει μεγαλοψυχία και ανεκτικότητα, είναι ευεργετική και εξυπηρετική. Η αγάπη δεν ζηλεύει και δεν φθονεί. Η αγάπη δεν φέρεται με αλαζονεία και αυθάδεια, δεν υπερηφανεύεται και δεν ξιπάζεται)»* [Α΄Κορ. 13, 4].

Επειδή λοιπόν είπε ότι, όταν απουσιάζει η αγάπη, και η πίστη και η γνώση και οι ξένες γλώσσες και τα χαρίσματα και η θεραπευτική, θαυματουργική ικανότητα και ο τέλειος βίος και το μαρτύριο δεν δίνουν κανένα μεγάλο όφελος, κατ' ανάγκην λοιπόν ζωγραφίζει την **ακαταμάχητη ωραιότητά της**, σαν να καταστολίζει την εικόνα της με χρώματα των επί μέρους αρετών και αφού συνέθεσε όλα τα μέλη της με κάθε τελειότητα.

Μην προσπεράσεις όμως αγαπητέ, αυτά που λέγονται, αλλά το καθένα από αυτά εξέταζέ το με πολλή επιμέλεια, για να δεις και **τον θησαυρό της αγάπης** και την τέχνη του ζωγράφου. Πρόσεχε λοιπόν από πού άρχισε αμέσως και τι έθεσε πρώτο· το αίτιο όλων των αγαθών. Ποιο είναι αυτό;**Η μακροθυμία**. **Αυτή είναι η ρίζα όλης της ευσέβειας**. Για τον λόγο αυτό και κάποιος σοφός έλεγε: «*Μακρόθυμος ἀνὴρ πολὺς ἐν φρονήσει, ὁ δὲ ὀλιγόψυχος ἰσχυρῶς ἄφρων (: ο πράος, ο υπομονετικός και με αυτοκυριαρχία άνθρωπος έχει πολλή φρόνηση· ο μικρόψυχος όμως και ευέξαπτος είναι πάρα πολύ ανόητος)*» [Παρ. 14, 29]**.**

Και αφού συνέκρινε αυτήν με ισχυρή πόλη, είπε ότι αυτή είναι περισσότερο ασφαλής από εκείνη. Διότι είναι και **όπλο ακαταμάχητο και πύργος ακλόνητος**, που απομακρύνει εύκολα όλα τα λυπηρά. Και όπως, όταν κάποιος σπινθήρας πέσει μέσα στη θάλασσα, εκείνη μεν καθόλου δεν την βλάπτει, ενώ αυτός σβήνει εύκολα, έτσι και στη μακρόθυμη ψυχή, ό,τι απροσδόκητο και να τύχει, αυτό μεν εύκολα εξαφανίζεται, ενώ **εκείνη δεν την ταράσσει**. Διότι **η μακροθυμία είναι στερεότερη από όλα,** είτε στρατόπεδα πεις, είτε χρήματα, είτε ίππους, είτε τείχη, είτε όπλα, είτε οτιδήποτε άλλο, **τίποτε δεν είναι ισοδύναμο με τη μακροθυμία**. Καθόσον εκείνος μεν που κατέχει αυτά, πολλές φορές αφού κυριευτεί από θυμό, σαν ένα μικρό παιδάκι θολώνει και γεμίζει τα πάντα με ταραχή και ζάλη, ενώ ο μακρόθυμος άνθρωπος σαν να κάθεται σε λιμάνι, απολαμβάνει βαθιά γαλήνη. Και εάν τον ζημιώσεις, δεν σάλεψες την πέτρα, και αν τον περιφρονήσεις, δεν έσεισες τον πύργο, και αν του επιφέρεις κτυπήματα, δεν πλήγωσες τον αδάμαντα· διότι και *μακρόθυμος* γι' αυτό λέγεται, επειδή έχει μακρά και μεγάλη ψυχή· καθότι το μακρό και μεγάλο λέγεται.

Όμως **αυτό το καλό φύεται από την αγάπη και σε όσους το έχουν και το απολαμβάνουν δίδει πολλή ωφέλεια**. Μη μου πεις όμως για τους απεγνωσμένους και αυτούς που ενώ κάνουν κακό και χωρίς να παθαίνουν κακό, γίνονται χειρότεροι· διότι εδώ συμβαίνει αυτό, όχι από τη μακροθυμία αυτού, αλλά από εκείνους που δεν χρησιμοποιούν αυτήν όπως πρέπει. Μη μου πεις λοιπόν για αυτούς, αλλά **για τους δικαιότερους, οι οποίοι κερδίζουν πολλά από αυτήν. Καθόσον όταν, ενώ κάνουν κακό, δεν πάθουν κακό, αφού θαυμάσουν την πραότητα εκείνου που έπαθε το κακό, ωφελούνται από αυτό και διακομίζουν ύψιστη φιλοσοφία.**

Ο Παύλος όμως ούτε μέχρι εδώ σταματά, αλλά προσθέτει και τα άλλα της κατορθώματα, λέγοντας: «***ἡ ἀγάπη χρηστεύεται*** *(: η αγάπη είναι γεμάτη από καλοσύνη, είναι ευεργετική και εξυπηρετική)»*.**Επειδή δηλαδή υπάρχουν μερικοί που δεν χρησιμοποιούν τη μακροθυμία στον ορθό τρόπο ζωής που αρμόζει σε αυτήν, αλλά για να εκδικηθούν εκείνους που τους παρόργισαν με το να τους κάνουν κακό, λέγει ότι ούτε αυτό το ελάττωμα έχει η αληθινή αγάπη.** Γι' αυτό και πρόσθεσε ότι «*είναι γεμάτη από καλοσύνη*». Διότι δεν χρησιμοποιούν τη μακροθυμία για να ανάψουν εντονότερα τη φλόγα αυτών οι οποίοι φλέγονται από οργή, αλλά **για να την καταπραΰνουν και να την σβήσουν** τελείως· και όχι μόνο με το να υπομένουν καρτερικώς, αλλά και με το να τιμούν και να εγκαρδιώνουν, **ιατρεύουν την πληγή και θεραπεύουν το τραύμα του θυμού**.

«***ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ*** *(: η αγάπη δεν είναι ζηλότυπη και δεν φθονεί)»:* διότι είναι δυνατό να είναι κανείς και μακρόθυμος και ζηλότυπος, και εκείνο το κατόρθωμα καταστρέφεται από αυτό το ελάττωμα. Αλλά η μακροθυμία είναι απαλλαγμένη και από αυτό.

«***ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται*** *(: η αγάπη δεν φέρεται με αλαζονεία και αυθάδεια)»*· διότι **καθιστά συνετό αυτόν που αγαπά και σοβαρό και ανώτερο άνθρωπο** . Διότι αυτό **το ελάττωμα είναι γνώρισμα εκείνων που αγαπούν με αισχρή αγάπη· ενώ αυτός που έχει αυτήν την αγάπη, είναι απαλλαγμένος από όλα αυτά**. Διότι **όταν δεν υπάρχει θυμός στην ψυχή, έχει ξεριζωθεί κάθε αυθάδεια και αλαζονεία.** Καθόσον σαν άριστος γεωργός που βρίσκεται μέσα στην ψυχή η αγάπη, δεν αφήνει να βλαστήσει κανένα από αυτά τα αγκάθια.

«***οὐ φυσιοῦται*** *(: δεν υπερηφανεύεται και δεν ξιπάζεται):* διότι **βλέπουμε πολλούς οι οποίοι υψηλοφρονούν όταν κατορθώσουν αυτά, όπως το να επιτύχουν να μην είναι ζηλότυποι, ούτε πονηροί, ούτε μικρόψυχοι, ούτε αυθάδεις**. Διότι **αυτά τα κακά δεν συνυπάρχουν μόνο με τον πλούτο και την φτώχεια, αλλά και με αυτά που από τη φύση τους είναι καλά**. **Η αγάπη όμως καθαρίζει τα πάντα τελείως. Πρόσεχε δε. Ο μακρόθυμος δεν είναι οπωσδήποτε και ευμενής προς τους άλλους· εάν όμως δεν είναι έτσι, τότε το πράγμα καταντά πονηρία και κινδυνεύει να πέσει σε μνησικακία. Για αυτό τον λόγο η αγάπη, αφού δίνει το φάρμακο, δηλαδή την καλοσύνη, διατηρεί την αρετή καθαρή.**

Πάλι **αυτός που είναι ευμενής και ευεργετικός στους άλλους, πολλές φορές γίνεται περιποιητικός για να κερδίσει φήμη, αλλά και αυτό το διορθώνει η αγάπη**. Διότι «*η αγάπη*», λέγει, «*δεν καυχάται, δεν υπερηφανεύεται*». Αυτός που είναι ευεργετικός και μακρόθυμος, πολλές φορές γίνεται αλαζόνας· αλλά και αυτήν την κακία ο Παύλος την εξαλείφει. Και κοίταξε πώς στολίζει τη μακροθυμία, όχι μόνον από όσα έχει η αγάπη, αλλά **και από όσα δεν έχει**. Διότι «*και αρετή φέρει*

στην ψυχή, και την κακία εκβάλλει», λέγει, «*ή μάλλον ούτε αφήνει καν να φυτρώσει από την αρχή*». Διότι δεν είπε, «*είναι μεν ζηλότυπος, αλλά γίνεται κυρίαρχος του φθόνου*», ούτε ότι «*είναι μεν αλαζόνας και αυθάδης, τιμωρεί το πάθος όμως*», αλλά ότι «***δεν είναι ζηλότυπη, δεν καυχάται, δεν είναι υπερήφανη*** »· πράγμα που είναι πολύ περισσότερο αξιοθαύμαστο, το ότι δηλαδή **και χωρίς κόπους κατορθώνει τα αγαθά**, και χωρίς πόλεμο και μαζί στήνει το τρόπαιο της νίκης. Διότι δεν αφήνει αυτόν που την έχει, να ιδρώσει για να λάβει έτσι τον στέφανο, αλλά δίδει σε αυτόν το βραβείο ακόπως. Διότι όπου δεν υπάρχει αντίπαλο πάθος στον καθαρό λογισμό, ποιος κόπος χρειάζεται;

«***Οὐκ ἀσχημονεῖ*** *(: δεν κάνει τίποτε απρεπές και άκοσμο)»· «αλλά τι λέγω»*, λέγει, «*ότι δεν είναι υπερήφανος, αφού τόσο απέχει από αυτό το πάθος, που****ακόμη και όταν υφίσταται τα πλέον ατιμωτικά εξαιτίας του ότι αγαπά, δεν θεωρεί το πράγμα ούτε καν απλή ασχημία****;*». Δεν είπε πάλι ότι κάνει μεν ασχημίες, αλλά υπομένει με γενναιότητα την ντροπή, αλλά ότι **ούτε καν αισθάνεται την ντροπή**. Διότι αν οι φιλοχρήματοι, όταν υφίστανται όλη την κατηγορία και την ντροπή της απάτης εξαιτίας της φιλαργυρίας, όχι μόνο δεν κρύβονται από ντροπή, αλλά και ευχαριστούνται, **πολύ περισσότερο αυτός που έχει την άξια κάθε επαίνου αγάπη, από τίποτε παρόμοιο δεν θα δειλιάσει και δεν θα παραιτηθεί για το καλό εκείνων που αγαπά, και όχι μόνο δεν θα παραιτηθεί, αλλά ούτε όταν πάσχει, ντρέπεται.**

Αλλά για να μη φέρουμε το παράδειγμα από πράξη κακή, ας εξετάσουμε αυτό στη ζωή του Χριστού και τότε θα δούμε τη δύναμη αυτού που ειπώθηκε. Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός λοιπόν και φτυνόταν και χτυπιόταν από ελεεινούς δούλους· και **όχι μόνο δεν θεωρούσε ότι ντροπιάζεται, αλλά και θεωρούσε αυτό ως καύχημα και ονόμαζε αυτό *δόξα***· και όταν εισήγαγε ληστή και δολοφόνο μαζί Του στον Παράδεισο πριν από κάθε άλλον και όταν μιλούσε με πόρνη, ενώ όλοι όσοι παρευρίσκονταν κατηγορούσαν, δεν θεωρούσε ντροπιαστικό το πράγμα, αλλά επέτρεπε σε αυτήν και να φιλεί τα πόδια Του και να βρέχει το σώμα Του με τα δάκρυα και να το σφουγγίζει με τα μαλλιά της· και όλα αυτά μέσα σε τόπο όπου θεατές ήσαν εχθροί και αντίπαλοι. Διότι **η αγάπη δεν κάνει, ούτε νιώθει ασχημία.**

Γι' αυτό και οι πατέρες, ακόμη και αν είναι σοφότεροι και ρητορικότεροι από όλους, δεν ντρέπονται όταν συλλαβίζουν μαζί με τα παιδιά τους· και κανείς από όσους τους βλέπουν δεν τους κατηγορεί, αλλά τόσο ωραίο φαίνεται το πράγμα, ώστε είναι άξιο και να το ευχηθεί κανείς**. Και αν ακόμη αυτοί που αγαπώνται γίνουν κακοί και διαπράττουν αμαρτήματα, αυτοί υπομένουν και τους διορθώνουν, τους φροντίζουν, κρύπτουν τις ντροπές τους και δεν ντρέπονται** . Διότι η αγάπη δεν κάνει ασχημίες, αλλά κρύπτει όπως τα χρυσά πτερά όλα τα αμαρτήματα των αγαπώμενων. Έτσι αγαπούσε και ο Ιωνάθαν τον Δαυίδ, και ενώ άκουγε τον πατέρα

του τον Σαούλ, που ήταν κυριευμένος από φονική μανία κατά του Δαυίδ, να του λέγει και να τον αποκαλεί ως εξής: **«***Υἱὲ κορασίων αὐτομολούντων, γυναικοτραφῆ (: νόθε υιέ, τέκνο διεφθαρμένων γυναικών, γυναικοπρεπή)***»** [Α΄Βασ. 20, 30], δεν ντρεπόταν, αν και οι λόγοι είναι γεμάτοι από πολλή αισχρότητα. Διότι αυτό που εννοεί εδώ ο Σαούλ είναι το εξής: «*υιέ πορνιδίων που λυσσούν για άντρες, που τρέχουν προς τους περαστικούς, χαύνε και μαλθακέ, που δεν έχεις τίποτε από άντρα, αλλά ζεις προς εντροπή εσένα και της μητέρας που σε γέννησε».*

Τι λοιπόν; Στενοχωρήθηκε για αυτά και κρύφτηκε από ντροπή και απομακρύνθηκε από τον πατέρα του τον Σαούλ που του μιλούσε τόσο άσχημα και ταπεινωτικά; Το εντελώς αντίθετο, μάλιστα, καυχιόταν κιόλας για τη φιλία του με τον Δαβίδ· παρά το ότι ο μεν πατέρας του ο Σαούλ ήταν βασιλιάς τότε και ο Ιωνάθαν ήταν υιός ενός βασιλιά, ενώ ο Δαυίδ ήταν τότε εξόριστος και περιπλανώμενος. **Και όμως δεν ντρεπόταν για τη φιλία του με αυτόν, διότι η αγάπη δε φέρεται με τρόπο απρεπή.** Και μάλιστα **το πλέον αξιοθαύμαστο σε αυτήν αυτό είναι, ότι αυτόν που περιφρονείται, όχι μόνο δεν αφήνει να στενοχωριέται και να πληγώνεται, αλλά τον κάνει και να χαίρεται γι' αυτά** . Για τον λόγο αυτόν λοιπόν και ο Ιωνάθαν μετά από όλα αυτά, σαν να φορούσε στεφάνι, έτσι κατά τη φυγή αγκάλιασε τον Δαυίδ. **Διότι η αγάπη δεν γνωρίζει τι είναι ντροπή, γι' αυτό και καυχιέται για αυτά για τα οποία άλλος ντρέπεται**. Καθόσον **ντροπή είναι το να μη γνωρίζει κανείς να αγαπά, όχι το να κινδυνεύει όταν αγαπά και να υπομένει τα πάντα για εκείνους που αγαπά.**

Και όταν λέω «***τα πάντα***», **μη νομίσεις ότι εννοώ και τα επιβλαβή**, όπως δηλαδή όταν κάποιος λέγει σε ένα νέο να συμπράξει στο να αποκτήσουν μια ερωμένη, ή εάν κάποιος ζητεί από κάποιον να πράξει κάτι άλλο επιβλαβές. Διότι **όποιος είναι τέτοιος δεν αγαπά**· και αυτό σας το έδειξα προηγουμένως από την Αιγύπτια που ήθελε να παρασύρει τον Ιωσήφ. Διότι μόνον εκείνος αγαπά αληθώς, ο οποίος **επιθυμεί και επιδιώκει αυτά που συμφέρουν σε αυτόν που αγαπά** · (διότι εάν κάποιος δεν επιδιώκει αυτό το καλό, ακόμη και αν λέγει χιλιάδες φορές ότι αγαπά, είναι περισσότερο εχθρός από όλους τους εχθρούς). Έτσι κάποτε και η Ρεβέκκα, επειδή ήταν πολύ αφοσιωμένη στον γιο της, τον Ιακώβ, και κλοπή ακόμη διέπραττε και δεν ντρεπόταν, ούτε φοβόταν μήπως συλληφθεί· διότι υπήρχε και κίνδυνος και όχι μικρός· αλλά και παρά το ό,τι ο γιος της εξέταζε με ακρίβεια τη συμβουλή της «*ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ κατάρα σου, τέκνον (: επάνω μου ας πέσει η κατάρα σου αυτή, παιδί μου, εάν την επισύρεις από τον πατέρα σου τον Ισαάκ και καταλάβει την απάτη σου για να πάρεις την ευλογία που θα έδινε δικαιωματικά στον αδερφό σου τον Ησαύ)»* [Γέν. 27, 13], έλεγε. Είδες ότι αν και γυναίκα, είχε ψυχή αποστολική; Διότι όπως ο Παύλος προτιμούσε για να διακρίνουμε μικρό με μέγα, να γίνει ανάθεμα χάριν των Ιουδαίων, έτσι και αυτή, προκειμένου να λάβει την ευλογία ο γιος της, προτιμούσε και κατάρα ακόμη να υποστεί η ίδια.

Και τα μεν αγαθά έδινε στον υιό της, διότι δεν επρόκειτο να ευλογηθεί και η ίδια μαζί με εκείνον, ενώ τα κακά που συνεπαγόταν αυτό ετοιμαζόταν να τα υπομείνει μόνη της· και όμως χαιρόταν και βιαζόταν αν και υπήρχε τόσος κίνδυνος και στενοχωριόταν διότι καθυστερούσαν τα πράγματα. Διότι φοβόταν μήπως αφού προλάβει ο Ησαύ ματαιώσει το τέχνασμά της. Γι' αυτό και συντομεύει τους λόγους της και βιάζει τον υιό της και αφού τον άφησε να εκφράσει τις αντιρρήσεις του προς όσα εκείνη του είπε, λέγει σε αυτόν το συλλογισμό της που ήταν ικανός να τον πείσει. Διότι δεν είπε ότι «*δεν υπάρχει λόγος να τα λες αυτά και άδικα φοβάσαι, αφού ο πατέρας σου έχει γεράσει και είναι τυφλός»,* αλλά τι; «*Ας πέσει σε εμένα η κατάρα για εσένα, τέκνο μου, εάν αποτύχει το σχέδιό μας και μαθευτεί από τον πατέρα σου τον Ισαάκ· μόνο εσύ μην καταστρέψεις το σχέδιο, και μη χάσεις το θήραμα, ούτε να εγκαταλείψεις τον θησαυρό*».

Ο ίδιος ο Ιακώβ δεν υπηρετούσε με μισθό ως ποιμένας δεκατέσσερα χρόνια στον συγγενή του, τον αδερφό της μητέρας του, τον Λάβαν; Δεν πλήρωσε μαζί με τη δουλεία και το να γελαστεί εξαιτίας εκείνης της απάτης [που αντί για να του δώσει ως γυναίκα του τη Ραχήλ που αυτήν αγαπούσε και είχαν συμφωνήσει, ο Λάβαν τού έδωσε τη μεγαλύτερη κόρη του, τη Λεία]; Τι λοιπόν; Άραγε αισθάνθηκε ότι περιπαίχτηκε; Άραγε είχε την αίσθηση ότι τον υποτιμούσαν διότι ενώ ήταν ελεύθερος και ανατράφηκε με ευγένεια από ελεύθερους γονείς, υπέμεινε όσα αρμόζουν σε δούλους και όχι σε εκείνον; **Πράγμα το οποίο πάρα πολύ πληγώνει συνήθως, όταν πάσχει κανείς από συγγενείς αυτά που τον ντροπιάζουν** . Καθόλου δεν αισθάνθηκε έτσι· η δε αιτία ήταν η αγάπη, η οποία και τον χρόνο, ενώ ήταν πολύς, έκανε να φαίνεται ολίγος. Διότι **«*ἦσαν γαρ»*,** λέγει**,** *«ἐνώπιον αὐτοῦ ὡσεὶ ἡμέραι ολίγαι» (: τα έτη αυτά φάνηκαν στον Ιακώβ σαν να ήταν λίγες μέρες)».* Τόσο μακριά ήταν από το να πληγώνεται και να ντρέπεται για την δουλεία αυτή. Άρα δικαίως έλεγε ο Παύλος ότι «*η αγάπη δε διαπράττει ασχημίες*».

«***Οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται***»: Αφού λοιπόν είπε ότι δεν διαπράττει ασχημίες η αγάπη, λέγει **και τον τρόπο** με τον οποίο επιτυγχάνει αυτό. Ποιος δε είναι ο τρόπος; Ότι **δεν ζητεί το συμφέρον της**. Διότι **αισθάνεται ότι αυτός του οποίου αγαπά είναι τα πάντα και τότε διαπράττει ασχημία, όταν δεν μπορέσει να απαλλάξει από πράξεις ασχημίας εκείνον που αγαπά** · διότι εάν είναι δυνατόν να πέσει ο ίδιος σε περιφρόνηση και ασχημία για να ωφελήσει αυτόν που αγαπά, δε θεωρεί το πράγμα ασχημία· αυτός που αγαπά λοιπόν τέτοιος είναι. Διότι **αυτό είναι φιλία, το να μην είναι δηλαδή αυτός που αγαπά και αυτός που αγαπάται δύο, αλλά ένας άνθρωπος**· πράγμα που **με τίποτε άλλο, παρά μόνο με την αγάπη γίνεται**.

Μη ζητείς λοιπόν το συμφέρον σου, για να βρεις το πραγματικό συμφέρον σου. Διότι αυτός που ζητεί το συμφέρον του, δεν το βρίσκει. Για τον λόγο αυτό και ο Παύλος έλεγε: «*Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος (:* ***κανένας,***

παρασυρόμενος από τη φιλαυτία του, να μην επιζητεί ό,τι του αρέσει ή ό,τι τον εξυπηρετεί, αλλά ας επιδιώκει και ας ενδιαφέρεται ο καθένας και για το καλό του άλλου)» [Α΄Κορ. 10, 24]. Όπως ακριβώς λοιπόν εάν κάποιος έχει δικό του χρυσό παραχωμένο στο σπίτι του πλησίον, εάν δεν έλθει ποτέ εκεί για να τον ζητήσει και να σκάψει, δε θα τον δει ποτέ, έτσι και εδώ**αυτός που δεν θέλει να ζητήσει το δικό του συμφέρον στην ωφέλεια και του πλησίον, δεν θα επιτύχει τους στεφάνους για τον εαυτό του.** Διότι και ο Θεός γι' αυτό έθεσε αυτόν τον νόμο, για να είμαστε συνδεδεμένοι μεταξύ μας. Και όπως ακριβώς κάποιος που θέλει να ξυπνήσει παιδί που νυστάζει, για να ακολουθήσει τον αδελφό του, όταν από μόνο του δεν θέλει, δίνει στον αδελφό αυτό που είναι επιθυμητό και αγαπητό σε εκείνο, για να ακολουθεί αυτόν που το έχει με την επιθυμία να το λάβει, όπως βεβαίως και γίνεται, έτσι και εδώ ο Θεός έδωσε το συμφέρον του καθενός στον πλησίον, για να τρέχουμε ο ένας πίσω από τον άλλο και να μην είμαστε διαιρεμένοι.

Και εάν θέλει, δες αυτό και σε εμάς που το λέγουμε· το δικό μου συμφέρον δηλαδή βρίσκεται σε εσένα και το ωφέλιμο για εσένα σε εμένα. Διότι **και σε εσένα συμφέρει το να διδάσκεσαι αυτά που είναι αρεστά στον Θεό, αλλά αυτό είναι εμπιστευμένο σε εμένα, για να λάβεις αυτό από εμένα, και γι' αυτό να αναγκαστείς να τρέχεις σε εμένα· και σε μένα συμφέρει το να γίνεσαι καλύτερος, διότι θα λάβω πολύ μισθό γι' αυτό· αλλά αυτό πάλι βρίσκεται σε εσένα, και γι' αυτό αναγκάζομαι να σε καταδιώκω, για να γίνεις καλύτερος, και έτσι λαμβάνω αυτό που είναι συμφέρον μου από εσένα** . Γι' αυτό και ο Παύλος έλεγε: «*Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά (: και ποθήσαμε να σας δούμε, διότι ποιος άλλος παρά και εσείς μαζί με τους άλλους είστε η ελπίδα μας, ή η χαρά μας ή ο στέφανος, για τον οποίο μπορούμε να καυχιόμαστε μπροστά στον Κύριό μας Ιησού Χριστό στη Δευτέρα Του Παρουσία; Διότι εσείς πράγματι είστε η δόξα μας και η χαρά μας)*» [Α΄Θεσ. 2, 19-20]. Ώστε η χαρά του Παύλου ήταν οι μαθητές και τη δική του χαρά εκείνοι κατείχαν. Γι' αυτό και δάκρυζε εάν ποτέ τους έβλεπε να χάνονται.

Και πάλι το δικό τους συμφέρον βρισκόταν στον Παύλο· γι' αυτό και έλεγε: «*ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι (:* διότι εγώ εξαιτίας της ελπίδας του ισραηλιτικού λαού, για την έλευση του λυτρωτή Μεσσία, είμαι δεμένος με αυτήν την αλυσίδα*)*» [Πράξ. 28, 20]· και πάλι: «*διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου (: γι΄ αυτό όλα τα υπομένω για τους εκλεκτούς, για να πετύχουν και αυτοί τη σωτηρία που υπάρχει στο Χριστό Ιησού μαζί με δόξα αιώνια)*» [Τιμ. Β΄2, 10].

Αυτό είναι δυνατόν να δει κανείς και στα πράγματα της καθημερινής ζωής. Διότι «*η γυναίκα*», λέγει, «*δεν εξουσιάζει το δικό της σώμα· το εξουσιάζει ο άντρας. Όμοια*

και ο άντρας δεν εξουσιάζει το δικό του σώμα, το εξουσιάζει η σύζυγος». Έτσι και εμείς όταν θέλουμε να συνδέσουμε κάποιους, αυτό κάνουμε· κανένα δεν αφήνουμε να είναι κύριος του εαυτού του, αλλά αφού τεντώνουμε αλυσίδα στη μέση, κάνουμε αυτόν να κυριαρχείται από εκείνον και εκείνον από αυτόν. Θέλεις δε να δεις αυτό και στους άρχοντες; Αυτός που δικάζει δεν κάθεται για να κρίνει για τον εαυτό του, αλλά επειδή θέλει το συμφέρον του πλησίον. Οι υπήκοοι πάλι το συμφέρον των αρχόντων επιζητούν με την περιποίηση, την υπηρεσία, με όλα τα άλλα. Οι στρατιώτες για εμάς οπλίζονται· διότι για εμάς κινδυνεύουν· εμείς υποβαλλόμαστε σε θυσίες χάριν εκείνων· διότι από εμάς δίνονται γι' αυτούς οι τροφές. Εάν ισχυρίζεσαι ότι ο καθένας κάνει αυτό για το δικό του συμφέρον, αυτό λέγω και εγώ, με τη διαφορά ότι **δια μέσου του συμφέροντος του άλλου βρίσκει το δικό του** . Διότι και ο στρατιώτης, εάν δεν πολεμήσει υπέρ εκείνων που τον τρέφουν δε θα έχει αυτόν που θα τον εξυπηρετεί σε αυτό· και πάλι εάν αυτός δε θρέψει τον στρατιώτη, δε θα έχει κανένα να τον υπερασπίζει.

Είδες πως **η αγάπη απλώνεται παντού και οικονομεί τα πάντα** ; Αλλά μην κουραστείς μέχρις ότου γνωρίσεις καλώς ολόκληρη αυτή τη χρυσή σειρά. Αφού λοιπόν είπε «***οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς*** *(: δεν ζητεί εγωιστικώς το δικό της συμφέρον)*», λέγει στη συνέχεια τα αγαθά που γεννώνται από αυτό. Ποια δε είναι αυτά; «***Οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν*** *(: δεν ερεθίζεται εναντίον του άλλου, δεν βάζει ποτέ κακό στο νου της εναντίον του πλησίον και δεν θέλει να θυμάται το κακό που της έχει κάνει ο άλλος)»* [Α΄Κορ. 13, 5]. Κοίταξε πάλι όχι μόνο να επικρατεί της κακίας, αλλά ούτε να αφήνει σε αυτήν να θέσει καν αρχή. Διότι δεν είπε, οργίζεται μεν, αλλά κυριαρχεί, αλλά ούτε καν σκέπτεται. Διότι **κανένα κακό, όχι μόνο δεν σχεδιάζει, αλλά ούτε υποπτεύεται εναντίον εκείνου που αγαπά.** Πώς λοιπόν θα το έπραττε ή πώς θα οργιζόταν, αυτή που **δεν ανέχεται ούτε να σκεφτεί το κακό**; Διότι αυτό είναι η πηγή του θυμού.

«**Οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ** *(: δεν χαίρεται όταν βλέπει να γίνεται κάτι το άδικο, και αν ακόμη με αυτό εξυπηρετούνται τα συμφέροντά της)».* Δηλαδή δεν ευχαριστείται για αυτούς που υποφέρουν· και όχι μόνο αυτό, αλλά και το πολύ μεγαλύτερο από αυτό, «***συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ*** *(: χαίρεται δε όταν βλέπει να επικρατεί η αλήθεια)»* [Α΄Κορ. 13, 6]. Συνευχαριστείται, λέγει, με αυτούς που ευημερούν· αυτό που λέγει ο Παύλος: «*χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων (: πλημμυρισμένοι από ανεπίφθονο αγάπη να χαίρετε μαζί με εκείνους που χαίρουν και να κλαίτε μαζί με εκείνους που θλίβονται και κλαίνε)»* [Ρωμ. 12, 15]. Από αυτό δεν φθονεί, από αυτό δεν γίνεται υπερήφανος, διότι τα καλά του άλλου θεωρεί δικά της.

Είδες πώς η αγάπη κάνει άγγελο σε μικρογραφία εκείνον που τρέφεται από αυτήν; Διότι, **όταν δεν είναι θυμώδης και είναι καθαρός από φθόνο και ελεύθερος από κάθε τυραννικό πάθος, να θεωρείς ότι έχει απαλλαγεί λοιπόν και από**

την ανθρώπινη φύση και έχει ορμήσει και προς αυτήν ακόμη την απάθεια των αγγέλων. Δεν αρκείται σε αυτά, αλλά έχει να πει κάτι μεγαλύτερο και από αυτά· διότι τα μεγαλύτερα τελευταία τα εκθέτει. Γι' αυτό λέγει **«*πάντα ὑπομένει* *(: σε όλα* *δείχνει υπομονή απέναντι του πλησίον)»:* *από τη μακροθυμία, από την καλή διάθεση, είτε σκληρά είναι, είτε βαρετά, είτε ατιμώσεις, είτε πληγές, είτε θάνατος, είτε οτιδήποτε***. Και αυτό είναι δυνατό να κατανοήσουμε πάλι από τον μακάριο Δαυίδ. Διότι τι σκληρότερο από του να δει τον γιο του να επαναστατεί και να επιθυμεί τη βασιλεία και να διψά για πατρικό αίμα; Αλλά και αυτό το υπέμενε εκείνος ο μακάριος Δαυίδ και ούτε τότε ήθελε να πει πικρό λόγο κατά του πατροκτόνου, αλλά και στους στρατηγούς αφού επέτρεψε να του κάνουν οτιδήποτε άλλο, τους διέταξε να φροντίσουν για τη σωτηρία του. Διότι**ήταν ισχυρό το θεμέλιο της αγάπης, γι' αυτό και τα ανέχεται όλα.**

Και τη δύναμη της αγάπης εδώ την υπαινίσσεται, ενώ την αγαθότητά της με τα εξής: **«*Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει* *(: σκεπάζει και υποφέρει και δικαιολογεί όλα τα μειονεκτήματα και τα ελαττώματα του πλησίον, διότι δεν θέλει ποτέ τον εξευτελισμό του*** *. Πιστεύει και δέχεται με εμπιστοσύνη κάθε τι καλό για τον πλησίον. Τα πάντα και πάντοτε ελπίζει για τη διόρθωση των παρεκτρεπομένων. Σε όλα δεικνύει υπομονή απέναντι του πλησίον)»* [Α΄Κορ. 13, 7]. Τι σημαίνει **«*πάντα ἐλπίζει»;* Όλα τα αγαθά**, εννοεί. **Δεν απελπίζεται γι' αυτόν που αγαπά, αλλά και αν ακόμη είναι κακός, επιμένει στο να διορθώνει, να προνοεί και να φροντίζει γι' αυτόν**. «***Πάντα πιστεύει»:*** *δηλαδή «όχι μόνο ελπίζει»*, λέγει, *«αλλά και πιστεύει από την πολλή αγάπη»*.

Αλλά τι λέγει εδώ, αυτούς που είναι εχθροί και ειδωλολάτρες, δεν πρέπει να τους μισούμε; **Ναι μεν να μισούμε, όμως όχι εκείνους, αλλά την εσφαλμένη πίστη τους, όχι τον άνθρωπο, αλλά την κακή πράξη, τη διεφθαρμένη προαίρεση**. **Διότι ο μεν άνθρωπος είναι έργο του Θεού, ενώ η πλάνη έργο του διαβόλου.** Μην κάνεις σύγχυση λοιπόν μεταξύ των έργων του Θεού και του διαβόλου. Διότι και οι Ιουδαίοι και βλάσφημοι ήταν και διώκτες και υβριστές και άπειρα κακά καταλόγιζαν στον Χριστό· άραγε λοιπόν τους μισούσε αυτούς ο Παύλος που αγαπούσε τον Χριστό περισσότερο από όλους; Καθόλου, αλλά επιπλέον και τους αγαπούσε και έκανε τα πάντα γι' αυτούς· και άλλοτε μεν λέγει: *«Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ ἐστιν εἰς σωτηρίαν (: αδελφοί, παρ' όλη την απιστία που μέχρι σήμερα έχουν δείξει οι Ισραηλίτες, η θερμή επιθυμία μου και η ευμενής διάθεση της καρδίας μου και η δέησή μου προς τον Θεό είναι υπέρ των Ισραηλιτών, για να δεχθούν και αυτοί την σωτηρία)»* [Ρωμ. 10, 1], άλλοτε δε: *«ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα (: θα ευχόμουν εγώ, που τίποτε δεν θα μπορούσε να με χωρίσει από τον Χριστό, να χωριστώ από Αυτόν για πάντα, εάν ήταν δυνατόν με την καταδίκη μου αυτήν να*

σωθούν οι κατά σάρκα αδελφοί μου, οι ομοεθνείς μου Ιουδαίοι)» [Ρωμ. 9, 3].

Έτσι και ο Ιεζεκιήλ όταν έβλεπε τους Ισραηλίτες να σφάζονται έλεγε: «*Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κόπτειν αὐτοὺς καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου καὶ ἀνεβόησα καὶ εἶπα· οἴμοι Κύριε, ἐξαλείφεις σὺ τοὺς καταλοίπους τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐκχέαι σε τὸν θυμόν σου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ; (: όταν εκείνοι άρχισαν την σφαγή εντός και εκτός του ναού, εγώ έπεσα με το πρόσωπό μου κάτω στο έδαφος και με φωνή μεγάλη βόησα και είπα· "αλίμονο, Κύριε! Εσύ, λοιπόν, εξολοθρεύεις τώρα τους εναπομείναντες από τους Ισραηλίτες; Και αφήνεις να ξεχυθεί ο δίκαιος θυμός σου εναντίον της Ιερουσαλήμ;")*» [Ιεζ. 9, 8]· και ο Μωυσής επίσης: «*ὑπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς Κύριον καὶ εἶπε· δέομαι, Κύριε· ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς.καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας (: στράφηκε ο Μωυσής προς τον Κύριο και είπε· "Κύριε, θερμά Σε παρακαλώ· ο λαός αυτός υπέπεσε σε βαριά αμαρτία, διότι Σε λησμόνησε και κατασκεύασε για τον εαυτό του χρυσούς θεούς. Και τώρα εάν φανείς ίλεως και συγχωρήσεις την αμαρτία τους αυτήν, συγχώρεσέ τους. Εάν όμως δεν τους συγχωρήσεις, εξάλειψε μαζί με αυτούς και εμένα από το βιβλίο σου, στο οποίο με έχεις γραμμένο")*» [Έξ. 32, 32].

Τι λέγει όμως ο Δαυίδ; «*Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι (: Εγώ, Κύριε, δεν μίσησα αυτούς τους ασεβείς, οι οποίοι Σε μισούν και δεν έλιωσα σαν κερί εξαιτίας της αηδίας και αποστροφής μου προς τους εχθρούς Σου; Με όλη μου την καρδιά και την ψυχή τους μίσησα και εκείνοι έγιναν εχθροί μου)*» [Ψαλμ. 138, 21-22]. Ναι μεν έτσι λέγει, αλλά **δεν ειπώθηκαν από τον ίδιο τον Δαυίδ όσα φέρονται ως δικά του**. Διότι ο ίδιος είναι που λέγει επίσης: «*οἴμοι! ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ (: Αλίμονό μου! Διότι η παραμονή μου στην ξένη γη, μακριά από την πολυπόθητό μου και φιλειρηνική Σιών, παρετάθη επί μακρόν. Κατασκήνωσα και έστησα την άθλια σκηνή του μετανάστη μαζί με τις σκηνές των βαρβάρων και εχθρευομένων την ειρήνη Κηδαρινών, που περιφέρονται στην έρημο της Αραβίας με τους βαρβάρους απογόνους του Ισμαήλ)*» [Ψαλμ. 119, 5] και «*Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών (: στις όχθες των ποταμών της Βαβυλώνας κοντά στις όχθες του Ευφράτη, του Τίγρη και των παραποτάμων τους, εκεί καθίσαμε δούλοι, θλιμμένοι και εξόριστοι και εκλαύσαμε όταν θυμηθήκαμε εμείς οι αιχμάλωτοι την αγαπημένη μας Ιερουσαλήμ)*» [Ψαλμ. 136, 1], αλλά ούτε τη Βαβυλώνα είδε, ούτε τους Κηδαρίτες σκηνίτες.

Εξάλλου τώρα μας ζητείται χρηστότερος τρόπος ζωής. Γι' αυτό και όταν οι μαθητές ζήτησαν να κατεβεί φωτιά από τον ουρανό, όπως έγινε με τον προφήτη Ηλία, και να κάψει τους Σαμαρείτες, ο Χριστός τούς είπε: «*Στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· οὐκ οἴδατε ποίου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς (: ο Ιησούς όμως στράφηκε προς*

αυτούς, τους επέπληξε και είπε: "δεν ξέρετε ακόμη ποίων διαθέσεων και ποίας πνευματικής καταστάσεως είστε εσείς. ***Δεν είστε άνθρωποι του πνεύματος της οργής και της τιμωρίας, που κυριαρχούσε στην εποχή της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά του πνεύματος της αγάπης και της συγνώμης, που σώζει)»*** [Λουκ. 9, 55]. Διότι **τότε μεν όχι μόνο την ασέβεια, αλλά και αυτούς που διέπρατταν ασέβεια είχαν εντολή να τους μισούν, για να μην γίνεται η φιλία με αυτούς αφορμή παρανομίας**· γι' αυτό και απαγόρευσε να δημιουργούν συγγένειες και να έρχονται σε επιμιξία και από παντού τους προφύλασσε με κάποιο τείχος· **τώρα όμως, επειδή μας οδήγησε σε υψηλότερο τρόπο ζωής και μας έκανε ανώτερους από το να είμαστε τρωτοί σε εκείνη τη βλάβη, μας δίνει εντολή και να τους υπομένουμε και να τους πλησιάζουμε. Διότι εμείς δε βλαπτόμαστε σε τίποτε από εκείνους, ενώ εκείνοι ωφελούνται από εμάς.**

Τι λέγει λοιπόν; Δεν πρέπει να μισούμε; Όχι να μισούμε, αλλά να ελεούμε.**Διότι εάν τον μισήσεις, πώς θα βοηθήσεις να επιστρέψει εύκολα αυτός που πλανάται; Πώς θα προσευχηθείς γι' αυτόν που δεν έχει πιστέψει;** Διότι άκουσε τι λέγει ο Παύλος για το ότι **πρέπει να προσευχόμαστε γι' αυτούς**: «*Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων (: προτρέπω, λοιπόν, πρώτα απ' όλα να γίνονται δεήσεις, προσευχές, παρακλήσεις, ευχαριστίες για όλους τους ανθρώπους)*» [Α΄Τιμ. 2, 1]. Αλλά το ότι τότε δεν ήσαν όλοι πιστοί από παντού είναι φανερό. Και πάλι: «*ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων (: για τους βασιλιάδες και για όλους όσοι είναι σε θέσεις υπεροχής)*» [Α΄Τιμ. 2, 2]· το ότι όμως αυτοί ήταν ασεβείς και παράνομοι, και αυτό επίσης είναι φανερό.

Ακολούθως, καθώς λέγει και τον λόγο για τον οποίο πρέπει να προσευχόμαστε, προσθέτει: «*Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν (: αυτό είναι καλό και αποδεκτό μπροστά στο σωτήρα μας Θεό, ο οποίος θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν και να έρθουν σε επίγνωση της αλήθειας*)» [Α΄Τιμ. 2,4]. Για τον λόγο αυτόν ακόμη και όταν κάποια ειδωλολάτρισσα είναι παντρεμένη με πιστό, λέγει να μη διαλύεται ο γάμος. Και όμως τι είναι περισσότερο οικείο στον άντρα από τη γυναίκα; Διότι «*καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν (: και με τον στενότατο αυτό σύνδεσμο και συνάφεια της συζυγίας οι δύο θα γίνουν πλέον μία σάρκα, ένα σώμα)*» [Γέν. 2, 24]· και πολλή είναι η αγάπη και θερμός ο πόθος σε αυτή τη σχέση. **Εάν όμως πρόκειται να μισούμε ασεβείς και παράνομους, δεν θα σταματήσουμε εδώ, αλλά αφού προχωρήσουμε θα μισήσουμε και τους αμαρτωλούς, και καθώς θα προοδεύεις έτσι θα αποσχιστείς και από τους περισσότερους αδελφούς, μάλλον δε από όλους. Διότι δεν υπάρχει, κανείς δεν είναι αναμάρτητος**. Εάν λοιπόν πρέπει να μισούμε τους εχθρούς του Θεού, δεν πρέπει να μισούμε μόνον τους ασεβείς, αλλά και τους αμαρτωλούς· και έτσι θα

καταντήσουμε χειρότεροι από τα θηρία με το να αποστρεφόμαστε όλους τους ανθρώπους και να υπερηφανευόμαστε με ανοησία όπως εκείνος ο Φαρισαίος.

Ο Παύλος όμως δεν παραγγέλλει έτσι, αλλά πώς; «*Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας(:σας παρακαλούμε, αδελφοί, να συμβουλεύετε και καθοδηγείτε αυτούς που συμπεριφέρονται άτακτα, να παρηγορείτε και να ενισχύετε τους ολιγόψυχους, να στηρίζετε και να βοηθάτε τους ασθενείς κατά την πίστη, να δείχνετε μεγαλοκαρδία, μακροθυμία και ανωτερότητα προς όλους)*» [Α΄Θεσ. 5,14]. Τι εννοεί λοιπόν όταν λέγει «*Εάν κάποιος δεν υπακούει σε όσα λέμε στην επιστολή αυτή, λάβετέ τον υπό σημείωση και να μην τον συναναστρέφεστε*»; Και μάλιστα για αδελφούς ειπώθηκε αυτό, αλλά και αυτό δεν ειπώθηκε έτσι τυχαία και επιπόλαια, αλλά με ημερότητα. Διότι μην αποκρύψεις τα επόμενα από αυτά, αλλά να προσθέσεις και όσα λέγονται μετά. Διότι **αφού είπε «*μην τον συναναστρέφεστε*», πρόσθεσε «*και να μην τον θεωρείτε ως εχθρό, αλλά να τον συμβουλεύετε ως αδελφό*».**

Βλέπεις πως παρήγγειλε να μισούμε το κακό έργο και όχι τον άνθρωπο; Διότι έργο του διαβόλου είναι να μας διασπά από τους αδελφούς μας και με πολύ ζήλο προσπαθεί να εξαλείψει την αγάπη, για να καταστρέψει την οδό της διορθώσεως και να κυριεύσει εκείνον μεν στην πλάνη, εσένα δε στην έχθρα, ώστε έτσι να γκρεμίσει τα τείχη της οδού της σωτηρίας εκείνου. Διότι όταν και ο ιατρός μισεί και αποφεύγει τον άρρωστο, πότε θα αναλάβει αυτός που νοσεί, εφόσον ούτε αυτός καλεί τον ιατρό, ούτε εκείνος έρχεται στον ασθενή; Αλλά για ποιον λόγο, πες μου, τον αποστρέφεσαι και τον αποφεύγεις; Διότι είναι ασεβής; Λοιπόν **γι' αυτό ακριβώς πρέπει να τον πλησιάζεις και να τον περιποιείσαι, για να τον σώσεις από την ασθένεια**. Και **εάν ακόμη η ασθένειά του είναι αθεράπευτη, εσύ όμως έχεις εντολή να πράξεις το καθήκον σου**. Διότι και ο Ιούδας ήταν αθεράπευτα ασθενής και όμως δεν εγκατέλειψε τη θεραπεία του ο Θεός.

Λοιπόν ούτε εσύ να κουραστείς και να παραιτηθείς. **Διότι, και αν ακόμη, αφού προσπαθήσεις πολύ, δεν απαλλάξεις αυτόν από την ασέβεια, και θα λάβεις τον μισθό, που θα λάμβανες εάν τον απάλλασσες, και θα κάνεις αυτόν να θαυμάζει την ημερότητά σου, και έτσι όλη η δόξα θα αποδοθεί στον Θεό** . Διότι, και αν ακόμη κάνεις θαύματα, και αν ανασταίνεις νεκρούς, και εάν κάνεις οτιδήποτε, **ποτέ δε θα σε θαυμάσουν έτσι οι ειδωλολάτρες, όσο όταν σε δουν να συμπεριφέρεσαι με πράο και ήμερο και γλυκύ τρόπο** . Δεν είναι δε μικρόν κατόρθωμα και αυτό· καθόσον πολλοί θα απαλλαγούν από το κακό και μάλιστα τελείως. Διότι τίποτε δεν μπορεί να τους προσελκύσει τόσο, όσο η αγάπη. **Καθότι για μεν τα θαύματα και τα σημεία επιπλέον και θα σε φθονήσουν, ενώ γι' αυτό και θα σε θαυμάσουν και θα σε αγαπήσουν, αφού δε θα σε**

αγαπήσουν, θα προχωρήσουν και θα δεχτούν και την αλήθεια της πίστεως . Εάν δε δεν γίνεται αμέσως πιστός, μην απορείς, ούτε να βιάζεσαι, ούτε να ζητείς όλα μαζί, αλλά άφησε αυτόν εν τω μεταξύ να επαινεί, να αγαπά.

Και για να γνωρίσεις σαφώς πόσο μεγάλο είναι αυτό, άκουσε πώς απολογήθηκε και ο Παύλος όταν παρουσιάστηκε ενώπιον του δικαστή. Διότι λέγει: «*Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων ἀπολογεῖσθαι σήμερον (: "Για όλα όσα κατηγορούμαι από τους Ιουδαίους, θεωρώ τον εαυτό μου ευτυχή, βασιλεύ Αγρίππα, διότι μέλλω να απολογηθώ ενώπιόν σου σήμερα)*» [Πράξ. 26, 2]. Αυτά δε τα είπε όχι για να τον κολακέψει, άπαγε, αλλά επειδή ήθελε να τον κερδίσει με τον ήμερο τρόπο. Και τον κέρδισε λίγο και κυρίεψε τον δικαστή αυτός που έως τότε νομιζόταν κατάδικος, και τη νίκη αυτήν ομολογεί αυτός ο ίδιος ο οποίος υποτάχτηκε μεγαλόφωνα και παρουσία όλων, λέγοντας: «*ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι (: είπε λοιπόν τότε ο Αγρίππας στον Παύλο: "Λίγο ακόμη και με πείθεις να γίνω Χριστιανός")*» [Πράξ. 26, 28]. Τι κάνει λοιπόν ο Παύλος; Απλώνει περισσότερο τα δίκτυα και λέγει: «*ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σέ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων (: είπε τότε ο Παύλος: "Θα ευχόμουν στον Θεό, είπε εύκολα και με λίγο κόπο, είτε δύσκολα και με πολλή προσπάθεια, όχι μόνο εσύ, αλλά και όλοι όσοι με ακούν σήμερα να γίνουν τέτοιοι όπως είμαι κι εγώ, εκτός από τις αλυσίδες μου αυτές, τις οποίες εύχομαι κανείς από σας να μην τις δοκιμάσει")*» [Πράξ. 26, 29].

Τι λέγεις, Παύλε, «*εκτός από τις αλυσίδες*»; Και ποια οικειότητα και θάρρος θα έχεις προς τον Θεό όταν ντρέπεσαι και αποφεύγεις αυτές και μάλιστα ενώπιον τόσου λαού; Γι' αυτό το πράγμα δεν καυχάσαι σε όλες τις επιστολές και ονομάζεις τον εαυτό σου δέσμιο και μας παρουσιάζεις παντού την αλυσίδα σαν στέμμα; Τι έγινε τώρα λοιπόν και απεύχεσαι **τις αλυσίδες**; «*Δεν απεύχομαι ο ίδιος*», λέγει, «*για λογαριασμό μου, ούτε ντρέπομαι αυτές, αλλά κάνω συγκατάβαση στην αδυναμία εκείνων,* ***διότι δεν μπορούν να υπομείνουν αυτό που είναι καύχημα για εμένα.*** *Αλλά έχω διδαχτεί από τον Κύριό μου να μη βάλλω συμπλήρωμα από καινούργιο ύφασμα για να ράψω παλαιό ένδυμα· γι' αυτό είπα έτσι. Διότι είναι προκατειλημμένοι έως τώρα εναντίον της πίστεώς μας και διάκεινται εχθρικά προς τον σταυρό. Εάν λοιπόν προσθέσω και τα δεσμά, το μίσος γίνεται μεγαλύτερο. Γι' αυτό αφαίρεσα αυτά, για να γίνει εύκολα παραδεκτή η πίστη· διότι το να φυλακιστούν φαίνεται σε αυτούς πολύ εξευτελιστικό, επειδή ουδέποτε γεύτηκαν τη δική μας δόξα».*

Πρέπει λοιπόν να κάνει **συγκατάβαση**. Διότι όταν μάθουν να ζουν και να σκέπτονται ορθά, τότε θα γνωρίσουν και την ωραιότητα αυτών των δεσμών και τη λαμπρότητα της φυλακής. Σε άλλους λοιπόν όταν ομιλεί, ονομάζει αυτό το πράγμα

και ***χάρισμα*** με το να λέγει ότι «*ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν (: διότι σε σας έχει δοθεί ως χάρισμα και δώρο από τον Θεό, όχι μόνον το να πιστεύετε στον Χριστό, αλλά και να πάσχετε για το όνομα του Χριστού)*» [Φιλιπ. 1, 29]. Ήταν δε αρκετό για την ώρα το να μην ντραπούν τον σταυρό αυτοί που τον άκουγαν. Γι' αυτό προχωρεί μεθοδικά. Διότι, όταν κανείς εισάγει κάποιον σε ένα ανάκτορο, δεν αναγκάζει αυτόν να δει τα εντός αυτού πριν σταθεί και δει τα προπύλαια· έτσι λοιπόν ούτε, εάν δε γνωρίσει τα πάντα, αφού εισέλθει μέσα, θα φανούν θαυμαστά.

Έτσι λοιπόν και εμείς ας φερόμαστε και στα παιδιά των ειδωλολατρών, **με συγκατάβαση, με αγάπη**. Διότι **αυτή είναι μεγάλη διδάσκαλος και ικανή και από την πλάνη να απελευθερώσει και προς πίστη και ορθό τρόπο ζωής να οδηγήσει και από λίθους να κάνει ανθρώπους.** Και εάν θέλεις να γνωρίσεις τη δύναμή της, φέρε μου έναν άντρα δειλό που να φοβάται με το παραμικρό και να τρέμει και τις σκιές και κάποιον άλλον που να είναι οργίλος και σκληρός και να μοιάζει περισσότερο με θηρίο παρά με άνθρωπο, και άλλον αισχρό και ασελγή και που να έχει κάθε κακία, και παράδωσε αυτόν στα χέρια της αγάπης και βάλε τον σε αυτό το γυμναστήριο και θα δεις σύντομα εκείνον τον δειλό και άτολμο να γίνεται ανδρείος και μεγαλόψυχος και να τολμά τα πάντα χωρίς δισταγμό. Και το περισσότερο αξιοθαύμαστο, ότι αυτά γίνονται χωρίς να αλλάξει η φύση του, αλλά μέσα στην ίδια δειλή ψυχή δείχνει τη δύναμή της η αγάπη· και γίνεται το ίδιο που γίνεται εάν κάποιος κατασκευάσει μάχαιρα από μόλυβδο που να κατεργάζεται τον σίδηρο, και τον κατεργάζεται, χωρίς να αλλάξει φύση, παρά το ότι εξακολουθεί να είναι από μόλυβδο.

Πρόσεχε δε. Ο Ιακώβ ήταν άψητος και δεν είχε γνωρίσει κόπους και κινδύνους και ζούσε άνετο βίο και ελεύθερο και όπως η παρθένος στον παρθενικό θάλαμο, έτσι και αυτός καθόταν μέσα και ήταν αναγκασμένος να ζει άπρακτος, από την μεν αγορά και τους θορύβους της και όλα τα συναφή απαλλαγμένος, παραμένοντας δε συνεχώς σε ησυχία και άνεση. Τι έγινε λοιπόν; Επειδή άναψε αυτόν ο πυρσός της αγάπης, αυτόν τον άψητο και κλεισμένο στην οικία του, κοίταξε πώς τον έκανε καρτερικό και ακούραστο. Και αυτά όχι από εμένα, αλλά από τον ίδιο τον πατριάρχη άκουσέ τα. Όταν λοιπόν κατηγορούσε τον πεθερό του τον Λάβαν, λέγει: «*Ταῦτά μοι εἴκοσιν ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ· τὰ πρόβατά σου καὶ αἱ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώθησαν· κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον (: εγώ είκοσι ολόκληρα έτη έμεινα και εργάστηκα μαζί σου. Τα πρόβατά σου και τα γίδια σου δεν έμειναν στείρα, αλλά πολλαπλασιάστηκαν. Τους κριούς και τα πρόβατά σου δεν έφαγα)*» [Γέν. 31, 38].

Και πώς έγινες σε αυτά τα είκοσι έτη; Διότι και αυτό πρέπει να υπολογίσεις: «*Ἐγενόμην τῆς ἡμέρας συγκαιόμενος τῷ καύματι καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός, καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος μου ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου (: για να φυλάσσω τα πρόβατά σου, φλογιζόμουνα κατά το διάστημα της ημέρας από το καύμα του ηλίου και κατά την*

νύκτα ξεπάγιαζα από το ψύχος και έφευγε ο ύπνος από τα μάτια μου)» [Γέν. 31, 40]. Αυτά υπέμεινε ο άψητος και αυτός που ήταν κλεισμένος στην οικία και ζούσε βίο άνετο. Ότι ήταν δε και δειλός είναι φανερό από το ότι όταν επρόκειτο να δει τον Ησαύ πέθαινε από τον φόβο. Αλλά κοίταξε πώς πάλι αυτός ο δειλός από την αγάπη έγινε τολμηρότερος από λέοντα. Διότι αφού έταξε τον εαυτό του μπροστά από τους άλλους σαν προπύργιο, ήταν έτοιμος να υποδεχθεί πρώτος εκείνον τον άγριο και κακούργο, όπως νόμιζε, και στο δικό του σώμα να θεμελιώσει την ασφάλεια των γυναικών· και αυτόν που φοβόταν και έτρεμε, πρώτος στην παράταξη επιθυμούσε να δει. Διότι από αυτόν τον φόβο ήταν ισχυρότερη η αγάπη των γυναικών.

Είδες πως ενώ ήταν δειλός, έγινε αμέσως τολμηρός, όχι διότι μετέβαλε την ιδιοσυγκρασία του, αλλά διότι **κρατήθηκε από την αγάπη**; Διότι το ότι και μετά από αυτά ήταν δειλός, είναι φανερό από το ότι μεταβαίνει από τόπο σε τόπο. Αλλά κανείς ας μη θεωρήσει ότι όσα ειπώθηκαν είναι κατηγορία κατά του δικαίου. Διότι δεν είναι αξιοκατάκριτο να είναι κανείς δειλός, αφού αυτό ανήκει στη φύση· αλλά το να μη κάνει κανείς αυτά που πρέπει εξαιτίας της δειλίας. Διότι**είναι δυνατόν και κάποιος, που είναι δειλός στη φύση του, να γίνει ανδρείος εξαιτίας της ευλάβειας.**

Τι έκανε επίσης και ο Μωυσής; Δεν έφυγε επειδή φοβήθηκε έναν Αιγύπτιο και μετέβη σε άλλη χώρα; Και όμως αυτός ο φυγάς, ο οποίος δεν υπέμεινε την απειλή ενός ανδρός, όταν γεύτηκε το μέλι της αγάπης, με ευχαρίστηση και χωρίς να τον αναγκάζει κανείς επιθυμούσε να χαθεί μαζί με αυτούς που αγαπούσε. Διότι «*ὑπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς Κύριον καὶ εἶπε· δέομαι, Κύριε· ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς (: στράφηκε ο Μωυσής προς τον Κύριο και είπε· "Κύριε, θερμά σε παρακαλώ· ο λαός αυτός υπέπεσε σε βαριά αμαρτία, διότι λησμόνησε σε και κατασκεύασε για τον εαυτό του χρυσούς θεούς)»* [Έξ. 32, 31], λέγει. Για το ότι δε **η αγάπη καθιστά και τον αυθάδη, μετριόφρονα και τον ασελγή, σώφρονα**, δε μας χρειάζονται πλέον παραδείγματα· διότι είναι καταφανές· και αν ακόμη κανείς είναι αγριότερος από κάθε θηρίο, γίνεται ημερότερος και από πρόβατο **εξαιτίας της αγάπης**. Διότι ποιος ήταν αγριότερος και λυσσωδέστερος από τον Σαούλ; Όταν όμως η κόρη του άφησε ελεύθερο τον εχθρό, ούτε πικρό λόγο είπε προς αυτήν. Και αυτός που κατέσφαξε εξαιτίας του Δαυίδ όλους τους ιερείς, όταν είδε τη θυγατέρα του να έχει αφήσει αυτόν από την οικία, δεν αγανάκτησε με αυτήν ούτε τόσο όσο για να πει ένα γεμάτο από οργή λόγο, και αυτό παρά το ό,τι εξαπατήθηκε σε τέτοιο βαθμό· διότι κατεχόταν με τον χαλινό της αγάπης που ήταν δυνατότερος.

Όπως ακριβώς κάνει μετριόφρονες ανθρώπους, έτσι γνωρίζει να κάνει και σώφρονες η αγάπη. Και εάν κάποιος αγαπά τη γυναίκα του έτσι όπως πρέπει να την αγαπά, ακόμη και αν είναι πάρα πολύ ασελγής, δε θα ανεχτεί να δει άλλην εξαιτίας της αγάπης του προς εκείνην. Διότι λέγει «*ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἀγάπη (:*

διότι η αγάπη είναι εξ ίσου ισχυρή, όπως και ο θάνατος» [Άσμα Ασμ. 8, 6]. Ώστε **από πουθενά αλλού δεν προέρχεται η ασέλγεια, παρά από την απουσία της αγάπης.**

Επειδή λοιπόν δημιουργός κάθε αρετής είναι η αγάπη με κάθε φροντίδα ας φυτέψουμε αυτήν στις ψυχές μας, για να μας φέρει πολλά αγαθά και να έχουμε τον καρπό της να αναβλύζει παντοτινά, που ανθεί πάντοτε και ποτέ δεν μαραίνεται. Διότι έτσι θα επιτύχουμε και τα αιώνια αγαθά, τα οποία είθε να επιτύχουμε όλοι με τη χάρη και φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, μαζί με τον Οποίο στον Πατέρα και στο Άγιο και Αγαθό Πνεύμα ανήκει δόξα στους αιώνες. Αμήν.

ΠΗΓΕΣ:

- https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/08/in-epistulam-i-ad-corinthios.pdf
- Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, *Υπόμνημα εις την Α΄ προς Κορινθίους επιστολήν*, ομιλίες ΛΒ΄ και ΛΓ΄[επιλεγμένα αποσπάσματα], πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς» (ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1980, τόμος 18Α, σελίδες 330-411.
- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html
- Π. Τρεμπέλα, *Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ερμηνεία* (απόδοση στην κοινή νεοελληνική), εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.
- *Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ερμηνευτική απόδοσις υπό Ιωάννου Κολιτσάρα*, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τριακοστή τρίτη, Αθήνα 2009.
- *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα*, Κείμενον και σύντομος απόδοσις του νοήματος υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

_

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)